

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ivstiniani Avgvsti Historia

Procopius <Caesariensis>

Lugduni, 1594

Liber II

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-147](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-147)

similia ex cogitandi relinqueretur. Ipsum in carcerem vinctum duxerunt. Quidam vero ex illis potiore consilio ductus, ne aliquis ex his, qui eum secuti fuere, viuū esse audiens, res rursus novas moliretur; ipsum protinus necauit, atque hoc modo tumultus penitus sedatus.

PROCOPII DE
BELLO PERSICO,
LIBER II.

BREVIARIUM.

I Cosroes adu. Iustinianū occasiones querit & causas belli pratexit. Vitiages Gotthorum dux legatos mittit ad Cosroem. Horum oratio, & Cosrois, in Iustinianum animus.

2 Sittas aduersus Armenios mittitur & in pugna cadit. Buzes opponitur Armeniis, quorum legati pro auxilio impetrando orationem ad Cosroem habent.

3 Bellum contra Romanos decernitur. Hunnorum grassatio in Europam. Iustiniani ad Cosroē literæ. Cosroes bellū in hoans Circesio omisso, Zenobiāque inuani tentata; Surenorum

ciuitatē fraude captā crudeliter affligit, captiuosque 12000. Sergiopolitano episcopo ducentis tantum aureis commutat.

4 Buzis post Surenorum cladem ad Hierapolitanorum primates oratio. Germanus in Persas missus. Antiochenorū ad Cosroem legatio. Magnus episcopus pacē impetrat. Berthæam capit Cosroes.

5 Antiochenorū pecuniā Cosroi numerare recusantiū clades. Illustrium duarū mulierū nobile facinus. Cosrois versipellis & auari principis ad legatos ficta oratio. Antiochea ferro & igne vastata.

6 Legati Rom. Cosroë retrahere à bello tentant. Tributum callidè petit, & certis conditionibus concedit pacem, templo Michaelis in suburbio Antiochee prius cremato. Apmeeus in trepidatio ad Cosrois aduentum.

7 Ioannes Zibus, Iustiniiani vicarius, homo avarus, Lazos vexat, qui ad Cosroem confugiunt, & ab eo in fidem accipiuntur.

8 Persis iterum opponitur Belisarius, qui prudèti oratione suos in officio continere studet. Imprudentia quorundam ex suis ad Nisibim nonnullos desiderat.

9 De Sisauranorum arce obsidenda Belisarij ad suos oratio, Arcem deditione recipit. Exercitui morbis oppresso dimissionem, Ioannis Niceti hortatus, concedit dux sapiens.

10 Tertia Cosrois in Romanorum regionem irruptio. Frustra Sergiopolim tentat, Belisarius in Orientem redit, & Hierapolitanos confirmat.

11 Qua arte Persas Belisarius terruerit, & Cos-

roem à bello Romæis inferendo auerterit. Callinicum oppidum à Cosroë captum & solo equatum.

12 Mira pestilentie lues Constantinopolim redigit in solitudinem, & Cosrois exercitum paulo post opprimit.

13 Romæi Persarmenios inuadunt, & exploratoris intercepti fraude, pluribus in pugna desideratis, effusa fuga sibi indecorè cõsulunt.

14 Cosrois expeditio in Christianos. Edesse oppugnatio. Ad Cosroem oratio Edessenorum.

15 Arrogans Cosrois postulatum. Persarum fraudulenta mora. Edessenorū strategema. Variis propugnationibus Persæ deuicti.

16 Spreta Rom. legatione, Cosroes se ad nouam Edesse expugnationem accingit, irritò conatu. Obsidione Edesseni liberantur. Noua ad Persas Iustiniiani legatio. Aretæ & Alamandari bellum: Cosroes Daram fraude capere nititur. Persica legatio ad Iustinianum.

17 Inter Persas & Romanos in Lazorum regione

variæ

varia expeditiones & bel-
lica molitiones.

18 Petram oppidum
Miranes Persa conseruat,
ea est Iustiniani exercitu.
At Persa qui Petram

nouo presidio firmare nite-
bantur securiores facti, ca-
sirisque exuti, paucis super-
stitibus, maxima strage de-
leti sunt. Theodora Au-
gusta obitus.

BREV I post tempore, quam hæc
gesta sunt, Cosroes audiens quòd
Belisarius Italiam restituere cœ-
pisset, non vltra contineri potuit,
quin causas excogitaret, quæve ra-
tione honesta seu adumbrata sal-
tem fœdera solueret: super quibus cum Alamanda-
ro collocutus, causam belli aliquam iussit eum
commentari. Hic autem Aretam Iustiniani ducem
expostulans, quod agri fines præteriret, Romæo-
rum ipse regionem inuadit, ad bellumque hostem
prouocat, dicitans quòd non ipse fœdera violaret,
quoniam ad hæc neutri illorum se inscripserunt.
erátque ita profecto, nullus enim vnquam Sarace-
norum in conditionibus fuit Persarum & Romæo-
rum nomini coniunctorum. Ipsa autem regio, de
qua inter virosque contentio versabatur, Strata
vocabatur, Palmyræ ciuitatis ad Austrum spectans,
arborem quidem nullam, nec bonorum aliquid in
campis fert: maxime Solis ardoribus exposita ac
torrida est, quibusdam tantum ouium pactionibus
bona. Aretas igitur hanc omnino esse Romæorum
possessionem contendebat, nominis primum con-
iectura, quòd diu ab omnibus sic vocata sit, (nam
Stratam, viam Latini dicunt) testimoniis antiquo-
rum vtens hominum. Alamandarus autem de no-
mine contendere minime iustum putabat, mercede
autem hic pactionis eos, qui oues possiderent,

*Cosroes oc-
casiones bel-
li quarit.
Potentis &
superbi prin-
cipis in Cos-
roe effigies.
Alaman-
darus peñi-
mus costia-
rius ambi-
tiosi domini
subditos in
miserias no-
uas malis
artibus con-
iicit.*

*Legatorum
diuersa sen-
rentia: &
prudēs Stra-
zegij confi-
lium.*

*Cosroes præ-
rexit belli
causas. Præ-
textus qui-
dem mini-
mè, sed legi-
tima ratio-
nes istis de-
sunt.*

*Vittiges ad
Cosroem le-
gatos mit-
tit. Ita prin-
cipes am-
bitiosi de mi-
serorum
subditorum ca-
pitibus secu-
rè ludunt.*

antiquitus solere dare dicitur. Ideo Imperator Iustinianus Strategio viro patritio, & Gazæ imperatoris præfecto, alioquin prudenti & optimo genere nato, summoque duci in Palestina, de his cognoscendis curam mandauit. Sumnius autem Iuliani illius frater erat, qui paulo ante ad Æthiopas & Homeritas, legatus est profectus. Ipsorum alter Sumnius non oportere Romanorum regionem negligere rogabat. Strategius autem Imperatori suadebat, ne ob breuem admodum agrum, ac infructuosum omnino existentem, Persis ingruentibus belli causam gratificari vellet. Imperator itaque hæc in consultatione posuit, multumque inter hæc temporis intercessit. Cosroes à Iustiniano fœdera soluta palam dicebat, multis insidiis in eius domum illum usum fuisse, quibus in amicitiam Alamandarum sibi conciliaret. Interim verò Sumnium ad eum specie colloquij missum, vt magnæ pollicitatione pecuniæ ad Romanos transfugere persuaderet, litterasque ostendebat, quas super his ad Alamandarum Iustinianus scripsit: præterea dicebat eum ad quosdam Hunnos epistolam misisse, suadentem illos Persarum fines inuadere, ac eorum locis damna plurima inferre: facileque ipsos potituros docebat, quum primùm in conspectu fuissent. Hæc igitur Cosroes Romanis expostulans iratus arma tentare decreuit. Hæc autem si vera fuerint, non habeo in præsens dicere. Inter hæc Vittiges Gotthorum dux iam bello adsumpto legatos duos ad Cosroem misit, suadentes contra Romanos bellum mouere, hos non Gothos quidem, vt non sese inde ostendentes iam facta confunderent: sed Ligures sacerdotes multa pecunia ad hoc factum inductos: quorum alter quidem sicuti & dignior visus, speciemque ac nomen episcopi præferens, nihil sibi congruum in legatione consistit,

stituit, alter verò eum tanquam minister sequebatur. Per Thraciam verò iter facientes quendam inde in amicitiam sibi conciliant Syrae Græcæq; linguæ peritum ac interpretem futurum, clam omnibus Romæis in Persidem veniunt inexplorato, quòd in fœdere consistentes illi minimum custodes adhiberent: utq; in Cosrois conspectu fuerunt hæc dixerunt: *Ceteros quidem omnes legatos, ò* Legatorum rex, plerunq; de rebus calamitosi dicere contingit: nos *Vittigis ad* autem *Vittigis Gothorum simul & Italicorum rex misit,* Cosroem oratio. *Exordium* uti sermonem de his, quæ ad tuum regnum faciunt, habeamus; eaq; de causa tantum hæc nos loqui existima. *ab utili & necessario,* Si quis enim te regnumque tuum à Iustiniano prodi dicat, ut attentio- rectè sentiat: quòd is ea sit natura, ut res novas, quæ nihil *Summa, Iu-* ad eum pertinent, semper querat, presentibus verò ac pacatis minimè contentus uniuersam terram possidere, tum *stinianus* singulorum imperium certatim inuadere cupiat. *Cosroë euertere studet,* Quumque non videat Persas ex se capere, neque item Persis obstantibus posse alios subiugare, te tantum ambit, speciemque *ut alios possea facilius* pacis capere contendit, reliquos deinde violaturus magnos *opprimat.* exercitus sub tua potentia conciliare. *Ergo ei maturè est occurrendum.* *Vandilorum* namque regnum, & *Maurusios* ubi euerterit, contra vos longè sepositos venit. Nec profectò dubium, quòd si Gothos omnem de medio tollere poterit, ut nostro ac eorum, qui iam in seruitutem redacti sunt, auxilio contra Persas bellum mouebit. Neque enim illi aut amicitie aut insurandi respectus seu pudor ullus. Nam donec tibi salutis spes aliqua supererit, nihil nos profectò ledere, neque tu propterea patieris. Sed vide ex nostris malis paulo post quanta Persis sequentur incommoda. Cogita quàm Romæi tibi tuoque regno nunquam beneuolentes essent: si maioribus potirentur viribus, nihil profectò esset moræ quin suum in Persas ostenderent virus. *Vtere* igitur presenti facultate, quæ desinentem nunquã recuperabis. opportunitatis enim momenta redire omnino nesciunt. præstat enim præuenientem in tuto esse, quã bene gerendæ rei occasione amissu turpiter ab inimico

*Cosroes Viti
sibi obtem-
perat. Non
calcaribus
sed franis
indiget am-
bitio.*

cis pati. Hæc vbi Cosroes audiuit, bene monuisse Vittigem putauit, velut calcari currenti addito magis ad agendum contra Iustinianum est incensus, cuius odio deceptus, facile ea, quæ ex ipsius inimicis audiuit, vera esse credidit, quæ postea ad Armenios & Lazos etiam peruenere, vti mihi mox dicitur. Nam tales à Iustiniano causas desciscendi quærebant, quæ generoso principi inter laudes maximas reputari poterant, quod videlicet imperium propagare ac clarius reddere cupiebat. Hæc eadem & Cyro Persarum regi, & Alexandro Macedoni hoc modo etiam quis obiecerit: *sed iustitiam nequaquam odium sectatur.* His igitur de causis

*Simeones
interficitur.
Nova belli
occafio.*

Cosroes fœdera soluere statuit. Inter hæc autem & aliud huiusmodi euenit. Simeones ille qui Romanis Pharangium tradidit, Iustiniano persuasit adhuc bello vigente, vt nonnullos Armeniorum vicos ei donaret, quorum dominus effectus, paulopost à colonis locorum per insidias interficitur. cæde patrata auctores statim ad Persas confugiunt, Iustinianus vbi hæc accepit, euestigio vicos hos Amazaspi Simeonis fratris filio tradit, eumque præfectum Armeniæ constituit. Hunc igitur procedente tempore quidam Acacius ex Iustiniani amicis insimulauit Armenios prodere, ac Theodosiam ciuitatem aliâque oppida Persis tradere voluisse. quapropter eius mandato illum interfecit, ipsèque Armeniorum administrationi successit, vir natura improbus, vti ex gestis planè indicauit. Fuit nanque in subditos crudelissimus omnium, & pecuniæ rapacissimus vndeunque venientis, & tributum nunquam consuetum quadringêtena imperauit: quem quâ Armenij diutius tolerare nequirent, vnâ conspirantes interfecerunt, & ad Pharangium protinus confugerunt, aduersus quos Imperator è Byzantio Sittam misit.

2. Is igi-

2 Is igitur apud eos mansit ex illo, quo foedera inter Persas & Romanos fuere. primò quidem circa bellum segniter egit, ac palpatione blanditiâque magis, quàm vi, homines eos lenire, ac paulatim ad pristinum reducere officium tentauit, de Imperatore spondendo quemadmodum eis nouum tributum remitteretur. Ac Iustinianus eius mollicie ac cunctatione turbatus, ipsum vehementer obiurgauit, Adolij Acacij filij caluniis excitatus. Sittas verò ad praelium se interim præparabat: ac primùm quidem multorum pollicitatione bonorum plures eorum sibi conciliare conatur, vt reliquos postea facilius comprimeret. Et iam Aspetiani vocati, gēs Perfidis maxima ac frequentissima, in quos iam incurere Sittas parabat, ad eum misere, postulantes vt per litteras fidem obliget, si relictis suis gētibus in hostium aciem transfugiant, vt omnium immunes malorum remaneant, suâque ipsis hinc liceat traducere. Sittas verò illis in his quæ petiere morè gessit, libello in fidem tradito ac subscripto, spe ductus, quòd illorum auxilio sine vlllo labore in bello potiretur: cum vniuerso exercitu ad oppidum Oenochalacorum venit, vbi Armeniorum castra erāt. Sorte autem quadam qui libellum ferebant, alia euntes via Aspetianos conuenire nō valère. Pars autem Romanorum exercitus quibusdam ipsorum occurrentes minimè quæ ferebant adspicientes, vt hostibus sunt vsi, ac ipsorum vxores & filios in spelunca Sittas comprehendens interfecit, seu factum ignorans, seu certè Aspetianis iratus, quòd non sicuti promiserunt ad ipsum transfugerunt. Illi autem pristinam resumentes iram, ita cum cæteris sui generis in acie constiterūt. Quùmque vtrique in locis iniquis & præruptis essent, non in vno tantùm loco, sed in collibus & vallibus dispersi palantésque pugnabant. Contigit igitur ex Armeniis

Sittas aduersus Armenios miseratur. Sapientis præfecti sabella.

Principum aures calumniis in fidos ministros aperta.

Ex errore facti cruenta clades.

Nihil bene cedit iis quos Dei manus castigare decreuit.

Ex desperatione atrocè praelium.

F. iij.

paucos, & ex altera parte Sittam cum non admodum etiam multis sequentibus inter se propinquare: vbi tantum vallis media, vtrinque vero equites erant. Sittas igitur cum paucis valle transmissa in hostes iuit. Armenij vero regrediētes confiterunt, quos Sittas non vltius eū persecutus.

Erulus cuiusdam in trepidus animus ad Sittæ interitū accensus.

Ducē belli in pugna sine casside militem agere nō conuenit: alioquin sepius peribit ut miles gregarius.

Buzæ Armeniū opponitur, ad quos cū mala monte accedit.

Quidā vero Erulus genere animo fretus Romeos inlecutus vsque in conspectum Sittæ venit insulatabundus, admotisque calcaribus in eum irruens, hastam quam ille ex humo raptā contra eū tetenderat, rupit, quæ res eum vehementer affluxit: quidam verò ex Armeniis eum adspiciens, agnouit quod sine casside esset, aliisque focis monstrauit. Sittas verò hoc audiens, hasta quam supra dixi fractam, in terram demissa, ensē educens vallem transmittere non dubitauit. hostis certatim occurrit, ac ex eis vnus ense summo eum vertice feriens sincipur abstulit, nequaquam ad ossa plaga transfuersa penetrante, quin illum vltius progressum Artabanes Ioannis filius a tergo irruens hasta interfecit. Hic Sittæ finis, haud impar eius virtuti ac gestis contra hostes. vir præterea & ore probus, & belli disciplina ac gloria nulli temporum suorum secundus. Quidam verò dicunt eum non ab Artabane interfectum, sed à Salomone viro valde obscuro. Sitta igitur interfecto Buzé Imperator contra Armenios ire iussit: qui vbi proximè stetit, ad ipsos nunciatum misit, vti velint ad se nonnullos ex eis electos mittere cum quibus colloquatur, sese operam daturū vt Imperatori concilientur. Aliqui tamen Buzi minime credendum putauerunt, neque sermones eius probare voluerunt. erat autem ei maximè amicus Ioannes quidam Aristiades Artabanis frater, qui Buzæ tunc veluti amico confidens, cum Bassace focero ac aliis paucis ad eum venit: qui in oppido præstolantes, hic Buzen postera die conuenturi erant. Bassaces autem Ioan

nem ad fugam magnopere est adhortatus, quam ubi minimè persuadere potuit, solum hîc relinquens cum aliis omnibus clam Romæis eadem via remigrans adequitavit. Buzes Ioannem solum inueniens, interfecit: & ex illo nullâ spem successus in Romæos Armenij habentes, neque Imperatorè in bello superare volentes, ad Persarum auxilia auctore Bassaco viro in rebus agendis solerti confugerunt, quorum primi regem Cosroem ita sunt adlocuti: *Sunt quidem nostrorum multi Arsacida, ò rex, illo Arsace prognati, qui neque à Parthorum regno alienus quando Persarum Parthi subiecti fuere, rex quoque fuit nulli suorum temporum virtute secundus. Adsumus igitur vobis omnes serui & ministri facti, non quidem voluntarij, sed coacti, ut quidem apparet, à Romanorum imperio, re autem vera à tua voluntate, siquidem ille qui iniuriam facere volentibus vires tribuerit in causa putandus. Suprà enim dictus, què admodum ex rebus gestis nosse potestis, Arsaces nostrorum progenitorum rex ultimus proprio se spontè abdicavit imperio sub Theodosio Imperatore, ut sui generis homines qui ceteris in rebus liberi degeneret, tum ab omni vectigali immunes in perpetuum essent. Et hæc quidè incolumia seruauimus, usquequo hæc fœdera iniuristis, quæ potius si quis pestè dixerit, non iudicauerim errare. Nã ex illo hic tuus Imperator nulla neque amicorum neque inimicorum ratione habita, humana omnia miscuit, tibi quidem verbis amicus, re autem inimicus, quemadmodum & ipse brevi tempore puto intelliges: nã omnibus in Occidente perdomitis, nulla erit mora quin reliqua omnia evertat, Quid enim quæso intentatum reliquit aut quid pacatum? nõne nos nouo tributo minimèque cõsueto grauauit? Zanòsque nostros amicos libera conditionis in seruitutem reduxit? miserorum Lazorum regi Romanorum magistratum intulit? res profecto nec nature congruens, nec dictu facilis. Insuper nõne in Bosphoranos Hunnorum subditos expeditiones cum ducibus misit,*

*Sagacit ab
Bassacis
Ioanni inu-
tilis fr.*

*Armenio-
rum pro au-
xilio ad Cos-
roè oratio.
Sexti in Iusti-
nianum in-
uectura.*

*Fidem ma-
iorum suorum
suaque præ-
dicant.*

*Iustinianum
fraudis insi-
mulant.*

*Et inexple-
bilis ambi-
tionis.*

*Cuius variis
proferunt ex-
emplas*

ipsamque urbem nihil ad se pertinentem sibi acquisiuit, quin & societatem ausus facere cum Aethiopum principibus, quos Romani ne quidem unquam audierunt. Sed & Homeritas, & mare rubrum præteruectus etiã Phœniciam Romano adiecit imperio. Non dicam de Aphroditum atque Italorum vexationibus. Terra enim vniuersa eum non capiat. Nam parum est & omnibus dominari hominibus: si quod est latebrarum ultra ætherẽ ultraque

*Ad Cosroom
exhortatio,
sumpta à
necessario,
& recenti
experientia
confirmata.*

oceanum vestigat, alium sibi orbem parare cupiens. Quid igitur, rex, cunctaris? quid pacem vitiosam observas, ut videlicet te vltima post alios omnes voracitati reseruet? Siquidem discere cupis qualisnam Iustinianus in obtemperantes ei existat, propè nos exemplum inspicere poteris, ac miserorum Lazarorum. Si autem Vandilos, Gothos, &

Maurisios meditare insontes, ac nullam vsquequaque ei inferentes iniuriam, quo nam modo habuit, non adhuc omnia in summa dicta fuerint. Nonne Alamandarum, ò bone rex, seruum tuum durante fœdere quandoque tentauit, ut à tuo desiceret regno? quin Hinnos sibi omnino igno-
*Item à con-
sequenti cui
densissimo.*

ros nuper sibi conciliare, ut rebus planè tuis insidiaretur, in animo habuit, quo factò nullum ullo unquam tempore in orientales contra vos se conuertere cœpit, quod solam illius victoriæ vestrâ potentia restat. Pax igitur illi, non tibi soluta, & fœderibus sine fine ab initio constitutis, ipse primus finem imposuit. Soluunt enim pacem non qui bellum primi mouent, sed qui per insidias fœderum tempore arma capiunt. Nam illi qui tantum causa est belli, retrætarq; licet, æquimque ab iniuria discedere: quod minimè facienti, ubi ad manus ventum est, quis dubitat ut non discordiæ causam præbentes, sed ipsos propulsantes potius vincere consueuerunt. Nec paribus inter nos certamẽ vi-

*Postremo à
facili & feli-
cibus euen-
tis, futurã
que prospero
successu.*

ribus erit. Nam Romæorum bona pars militum in Occidentis agit partibus, quorum duo præcipui duces, ex his alterum Sittam interfecimus, Belisariũ vero nõ amplius alterum Iustinianus videbit, ut verisimile: quẽ ille continens, Ita-

lorum

lorum nunc potentia fruitur. Ex quo tibi contra hostes eunti nemo occurret. Habebis insuper nos & benevolentia, ut par est, & multa locorum peritua in exercitu suffragantes.

3 HÆC Cosroes ubi accepit, quicquid in Perside integri erat ac fidelium conuocauit, eosque quæcunque Vittiges scripsit, quidve Armenij narrauerunt docuit, idque ante omnia in consultatione posuit, ubi plurimæ dictæ sunt utrinque sententiæ. Tandem eis ineunte Vere bellum contra Romanos sumendum visum. Erat enim autumnus, annus verò Iustiniani imperij tertius ac decimus. Nec vnquam Romæi existimare potuerunt, foedera aperanta primùm à Persis violatum iri, quamuis Cosroem audierint, ex his quæ in Occidente prospere ipsis euenerant, magnopere turbatum, causasque iam dudum quærere tales, quas pauloante memorauimus. Insuper cometes eo tẽpore diebus pluribus apparuit, prima quidem parte viri magnitudine in occidentem versa, posteriore autem longe maior in Orientem spectans, solem in capricorno existentem ipse in sagittario sequebatur, Xiphiam vocant, quod longe in acutum tendat, nonnulli Pogoniam. De quo sapientes alij alia opinantur diuersa mortalibus portendere. Nos autem ea, quæ contigerunt, scribere conabimur: quilibet suo opte ingenio rem postea iudicaturus. Ingens igitur tunc Hunnorum exercitus Hisbrum transmittentes in omnem Europam inuaserunt, nec vlla natio tot in hac parte maleficia damnæque intulit. à sinu enim Ionico hi barbari omnia vsque Byzantij suburbana populati sunt, arcèsque duas munitissimas in Illyrico, ciuitatẽque Casandream vi euerterunt, quã antiqui Potideã vocabant, multaque gaza simul cum centum & viginti millibus hominum captis domũ reuerterunt, nullo penitus eis resistente. Posteris

Currenti calcar admotum. Bellum contra Romanos decernitur.

Fœdus sine termino firmisimum esse creditur.

Cometes, xiphias.

Hunnorum graffatio latissima. Mithridates iudex flagellis non carere quibus recordum torporem excutias.

autem temporibus sæpius reuerſi intoleranda Romanis mala intulerunt. Nam in Cherſoneſi expugnatione oppidanos deceperunt, ex parte maris Melanes vocatur, muros aſcendentes de improviſo eos oppreſſerunt, quorum partim capti, partim interfecti ſunt. Nonnulli anguſtias maris inter Abydum & Seſtum tranſeuntes in Aſiæ loca excurrentes Cherſoneſum reuerterunt. Inde denique rurfus domum cum toto exercitu ſe receperunt. In alia item irruptione Illyricum repetentes Thermopolim obſedere, oppidanis ſe acriter defendentibus, veſtigabant qua nam via facilius aſcendere poſſent, præter ſpem vnam reppererunt, quæ ad montem his ſuperuenientem ducit. Sic omneis ferè Græcos, præterquam Peloponæſiacos, inſeſtantes tertio domum remigrarunt. Perſæ igitur haud multo poſt fœdera violantes in Romæos ea geſſerunt, quæ nunc dicam. Belifarius Gothorum atque Italorum regem Vittigem captiuum Byzantium eo tempore duxit, quando enim Juſtinianus Coſroem audiuit bellum mouiſſe, prius monitione quadam eum ab incepto deducere conatus eſt, fortè que ea tempeſtate Analtaſius quidam Byzantium venit, Darræ ciuitatis tyrannidem relinquens, vir alioquin prudens. Hunc imperator ad Coſroem cum litteris huiuſcemodi mittit. *Prudentium eſt hominum, & eorum, qui religionem ac Deum ritè colunt, pullulantis belli cauſas præſertim cum amiciffimis protinus incidere. Contrà verò imprudentium ac Deū ſibi maxime iratum reddere quærentium, tumultus occaſionem excitare. Pacem enim ſoluentibus arma ſumere nulla eſt mora, quando ſtudia peruerſiſſima vel infimo generi hominum facilia factu rerum natura vult: bellum verò ſemel ingreſſo ad pacem rurfus inclinare homini nequaquam facile exiſtimo.*

Nona eorūdem Latronū eruptio.

Vittiges qui Perſas ad bellum accenderat prauitatis ſua præmia reſert.

Juſtiniani ad Coſroem litera, qua ambitioſum & belli cupidiffimum principem ad pacem artes friſtra reuocat.

primo. *Quamuis enim tu scripta inter nos minime quo- modo oporteat causaris, & ea quidem tuo modo interpretari tibi fas esse putas, non ut nos deliberati scripsimus, sed ut ea quæ iam facere decreueras, tibi ad excusationem peruersæ voluntatis umbram quandam præberent: iam nos quæ palam vidimus queri possimus, Al- tamandarum tuum fines incurrentem nostros, manente fœdere uniuersos populatum fuisse, resque gessisse nefandas, oppida cepisse, opes rapuisse, cædes maximas patrasse, pro quibus non te nos tam accusare, quam te super his excusare fas esset. Qui enim huiuscemodi querunt alios ledendi occasiones, sese factis quam mente manifestius ostendunt. Sed his quanquam hoc modo se habentibus, nos pacem omnino sectari decreuimus, te autem contra Romanos audiuiimus causas nullatenus ad nos pertinentes iure fingere. Nam qui presentia subornare in animo habent, in amicos vehementer causas excitant. quibus enim amicitia ius minime placet, non existentes & commentari occasiones conantur. Sed hæc ne uilibus quidem hominibus, nedum regibus conuenire profecto uideantur. Tu uero his aliquantulum dimissis, considera queso numerum in bello utrinque desideratorum, partemque illam merito damnari uidebis, quæ tantæ cædis causa fuit. Præterea iusurandum reputa tuum, pecuniam demum quam recepisti; quæ omnia despiciens, non artibus aliquibus quam sophisfinatis & cauillis fas iusque interuertere cupis. Non enim Deus, quem offendis, decipi idoneus. Hæc ubi Cosroes legit, neque statim respondit, neque Anastasium remisit, sed ibidem remanere coëgit. Post hæc autem hyems desuit, ac tertius & decimus Iustiniani imperij annus erat. Cosroes Vere appetente in Romæorum terras cum magno exercitu ingreditur, ac pacem aperant, id est, quæ sine termino fuerat manifesto soluit.*

Sapientis principis cõsilium.

Amicitiam sinceram colere princeps cum aliis principibus debet.

Pacis comoda considerare. Fidem datã seruare.

Deum reus ueri.

Factis non uerbis respondet superbus princeps.

Iterque fecit non per Mesopotamiam, sed Euphratem dextrorsus habens. Est enim in altera fluminis ripa Romæorum oppidum munitum, quod Circifion vocatur, præruptum ex magna parte, quod Abborras fluuius ingens, hic ostia emittens, Euphrati miscetur, angulum iuxta oppidum facit, ac murus extra castellum longus, regionem vtriusque fluminis mediam complectens, triangularem efficit loci formam. Quapropter eum sic natura munitum Cosroes neque tentare, neque Euphratem transire nullo modo decreuit; sed in Cilices & Syros ire nihil cunctatus, ante exercitum trium iter dierum expedito adequitauit, iuxtaque Euphratis ripam ciuitatem Zenobiæ contigit, quam illa restituens de suo nomine vocauit. Hæc Odonathi regis vxor fuit in ea regione Saracenorum, qui in fœdere Romanorum iam dudum erant. Is autem Odonathus rempubl. Romanis à Persis in Oriente occupatam seruaui. Sed hæc superioribus gesta temporibus, Cosroes autem proximè ad Zenobiam adcedens vbi oppidum esse non admodum clarum dedidit, ac regionem eam inhabitatam & omnibus destitutam bonis intellexit, timens ne hic moram nullo vsui trahendo rebus ei magnis esset impedimento, oppido prius ex conditione frustra tentato, vltèrius celeriter tantundem rursus adequitans ad Surenorum ciuitatem prope Euphratem sitam constituit, vbi equus, in quo insidebat, terram pede percutere cœpit, quod Magi oppidum id in potestatem eius venturum coniecerunt, ex quo statim ille exercitu propius admoto mœnia oppugnare cœpit. Erat autem hic Arsaces quidam nomine, Armenius genere: dux, qui milites ad propugnacula superiora ducens, inde pugnando fortissimè ac plures interficiendo hostes sagitta percussus cecidit. Persæ quod seruum

Circifsi munitio, & descriptio.

Oppidum munitum inimicis terrorem incutit.

Odonathi & Zenobia historia scripta extat apud Treb. Pollionem.

Zenobiam oppidum frustra Cosroes tentat.

Magorum predictio Cosroem ad expugnationem vrbis accendit. Superstitionis atque artium illicitarum mira vis.

serum tunc esset diei, vt postera luce rursus pugnaturi ad exercitum se receperunt, Romæi autem non ignorantes extinctum eis esse ducem, supplices Cosrois esse decreuerunt: postera die ciuitatis episcopum pacem rogatum, & sese excusatum mittunt. Is quosdam ducens ministros aues ferentes, vinumque ac probos panes, ad Cosroem venit, ac humi procumbens flere cœpit ac orare, iam miseris parceret simul & ciuitati, quæ Romæis quidem sine honore esset, Persis verò in nulla ratione prius habita, nec in futurum habenda. Surenos precium redemptionis libenter pro se próque oppido, quod inhabitarent, duros pollicetur. Cosroes autem quum male in Surenos animatus esset, quòd primi omnium Romæorum, in quos incidisset: vrbe eum non exceperunt, quin arma corripere ausi multam Persarum fortissimorum cædem fecissent, iram tamen ad tempus dissimulauit, vt in Surenos postea commodius aduertendo cæteris timorem incuteret. fama quaque versus eius formidinis peruagata facilius reliquos sponte cessuros sperabat. quamobrem multa placabilitatis specie donis receptis, spem tribuit, communicato cum suis Persis consilio eis omnino satis facturum. Interim episcopum remisit, cum eoque Persas aliquot viros prudentes comites, & quasi promissionis testes ire iussit, quibus clam præcepit, vt cum ipso vsque ad mœnia procedentes, eos planè hortando & laudando omnem metum adimerent: vbi verò custodes eos recepturi, paruam portam aperirent, lapidem aliquem aut lignum in medio telluris, & portæ proiicientes claudi non sinerent, sed conantibus ipsi aliquandiu sint impedimento, sermonem de industria protrahendo, paulo enim post exercitum esse subsequendum, Hæc Cos-

*Sureni duce
desituti se
Cosrois de-
dit. Capite
exciso mem-
bra labun-
tur.*

*Superbi
principis
mens re-
ta.*

*Crudelitate
non clemen-
tia nomen
sibi parare
cupit.*

*Fraus Cos-
rois.*

*Perculum
summum
imminet vr-
bi obfessa,
quoties de
deditione cũ
hoste crudeli
consilia agi-
tar.*

... amiam, sed Ep
... in altera
... quod Cr
... parte, quod
... emittenti, Ep
... facit, ac m
... versio
... arem efficit
... muniti
... atem transi
... & Syros in
... iter diu
... ripens
... illa restituen
... donathi rego
... qui in fodere
... autem Odonat
... Oriente occupat
... gesta tempore
... nobiam adde
... larum didici
... mbus destitut
... moram nullo
... impedimento, q
... tentato, vire
... quitans ad Sur
... atem suam col
... sidebat, terr
... agi oppidum
... coniecerunt, e
... us admoto ma
... rem hic Arfac
... nere: dur, q
... ora ducens, in
... interficiend
... Persæ quo
... serua

datum, & chirographo & iureiurando adfirmavit, pœna dupli non reddēti constituta, in super sacerdotio vt indignum priuari. Igitur redempti Surenis paulopost ex magna parte ob doloris acerbilitatem & labores continuos interierunt.

4 His gestis Cosroes vterius procedens duxit exercitum. Imperator autem Iustinianus paulo antequam hæc gesta sunt, res Orientis in duos diduxit duces. Citra fluium Euphratem omnia Belisario tradidit regenda. Inde verò vsque ad Persarum fines Buzæ commisit, quem vnum vsque ad aduentum ex Italia Belisarij omnia iussit administrare. Quamobrem Buzes vniuersum habens exercitum ab initio apud Hierapolim substitit. Vbi verò audiuit, quæ Surenis acciderant, conuocatis Hierapolitanorum primatibus hæc ait: *Eos profecto, qui æquis cum hoste viribus concurrunt, a parte ac statim ad manus venire absurdum non fuerit: at qui longe inferiores existunt, stratagematis artibusque reliquis vtilius inimicos circumuenire, quam in aciem manifestâ eundo clarum adire periculū. Exercitus enim Cosrois quam creuerit, videtis. si enim nos obsidione oppugnati cuncti velimus ex mœnibus certâdo resistere, necesse est vt necessariis destituamur. Perse verò per campos nostros nullo repugnâte discorrent. Hac autē obsidione durâ te, mœnia hæc quantacūque, quamuis inexpugnabilia, nō existimo hostium viribus posse resistere. At si pars nostri tantū exercitus muros tueatur, reliqui vicinos urbis mōtes occupēt, ac inde quâdoque in castra hostiū, quandoque verò ad inquirenda necessaria excurrant, cogent profecto Cosroem euestigio relicta obsidione discedere, quū neque commodè aut liberè in mœnia irruptiones facere, neque tantæ multitudini necessaria suppeditari queant.* Hæc à Buzæ dicta ex re atque vsu esse omnibus visa sunt. Nihil tamē ex his gestum, propterea quòd Buzes probatiores de exercitu delectos secū abiēs duxit.

*Iustiniani
circa belli
Persici negotium
sapiens
consilium.*

*Buzæ ad
suos oratio,
qua de bello
in Persas sine
apertodiscrimine
gerendo paucis
et perspicue
differit.*

*Germanus
contra Per-
sas mitti-
tur.*

*Vrbem mu-
nitissimam
pruidenter
considerat.
Qui cæco
impetu abre-
ptus ruit in
hostem mo-
mento consũ-
ditur.*

*Stulta pro-
pugnatio.*

*Antiocheno-
rum ad Cos-
roem lega-
tio.*

Vbi autem terrarum fuerit, nullus ex his qui Hierapoli remansere, vnquam scire potuit. Iustinianus autem audiens Persarum irruptionem, Germanum mittit fratris filium cum magna celeritate, ac trecentis eum sequentibus, reliquum ingentem exercitum cito subsequuturum promittens. Is quum Antiocheam venisset, mœnia statim obiuit, ipsaque ex magna parte inexpugnabilia repperit. Hæc Orontes alluens in plano hostibus inaccessa reddebat, & quæ in accliu ac arduo sita erant, ab oppidi præruptis obfessa minimè ab hostibus inuadi poterant. In summo autem Orocasiam ab accolis vocatum inexpugnabilem, optimum ipsi propugnaculum obfistere putabant. Petra hic est latitudine quidem mediocri, altitudine paulo minus quam mœnia. Iussit igitur aut petram hanc cõcidentes, profundam circa muros fossam facerent, ne quis inde ascendens in mœnia conscendere valeat; vel turrim aliquam magnam ædificantes, quæ muros attingat. Sed fabrorum præfectis neutrum horum faciendum est visum, quod breui tempore perfici nequirent, incumbente præsertim hostium irruptione. *Incipientes verò opus, nec persicientes, nihil aliud est quàm hostibus ostendere, quàmnam potissimè mœnia sint expugnanda.* Germanus autem huius ignarus consilij, ab initio quidem exercitum è Byzantio expectans spei aliquantulum habuit. Postquam verò longo procedente tempore nullus adueniebat, spesque veniendi non erat, in metum incidit, ne Cosroes audiens Imperatoris fratris filium adesse, hoc aliis omnibus negociis præueteret, ac toto statim exercitu contra Antiocheam veniret. Hoc sentientes Antiocheni, de concilij sententiã ad euitandum periculum, statuunt Magnum Berthææ episcopum loci indigenem virum prudentem ad Cosroem mittere, periculum deprecaturum.

Is

Is igitur discedens, inuenit Persarum exercitum haud longe ab Hierapoli esse: vbi in conspectum Cosrois venit, multis eum rogar, vt miseros respiciat, qui neq; in ipsum peccauerunt, neque contra Persas venire sunt apti. *Decet, ait, regem hominē omnium maximē humilibus nequaquam resistere, volentibus nullo modo inuadere ac violare. Nam rem hanc improuisam & à Deo preparatā minimē regiam dici oportet, quum Romæorum Imperatori nullum detur ad deliberandum tempus, vt vel de pace inter se conueniant, vel bellum de condicō, vti fas est, gerant.* Hæc vbi Cosroes audiit, animū indomiticum nequaquam temperare valuit, quin insolenter responderet. Fessus igitur Syros ac Cilicas delere omnes, Magnum sequi iussit exercitū, Hierapolim ducens: vbi postquā venit, exercitum collocauit, postquā vidit mœnia iā tuta ac munita, & militum præsidium firmū adesse, Hierapolitanis pecuniā imperauit, Paulū interpretem mittens. Is enim in regione Romæorum nutritus erat, ac scriba apud Antiochenos erat. dicebatur & genere, ab initio Romæus esse. Illi autē circa mœnia ædificātes spatij multū vsq; ad Orontem, qui in hac parte eminent, complectabantur; deinde terram illæ sam ac minimē depopulatam habere volentes, pondo argenti duo millia se duros promiserunt. Tunc Magnus pro omnibus Orientalibus Cosrois supplicās non prius reuertit, quam ei Cosroes promiserit, vt mille pondo auri acceptis vniuersam in Oriente Romæorum ditionem à metu liberaret. Sic ea die Magnus inde solutus, Antiocheam versus, & Cosroes Berrhœam iuere, quæ ciuitas inter Hierapolim & Antiocheā sita, vnius iter diei expedito ab vtrisque distans. Magnus igitur, vt qui cum paucis velocius proficiscebatur, Persarum autem exercitus medietatem itineris illius tantū peragebat, quarta post die ille Antiocheam, hi in Berrhœæ suburba-

*Insolentia
Cosrois. Glo-
ria humana
comes super-
bia.*

*Magnus epi-
scopus pacē
impetrat.
Sapientia le-
gati tabella.*

*Cosrois per-
fidia, super-
bie affecta.*

*Berthœa
capitur.*

*Quum de
placida vr-
biū deditio-
ne agitur,
tunc obsessi
in maximo
verfantur
periculo pro-
pter obsiden-
tium rapina-
e cadis a-
micorum in-
fidias.*

*Iuliani au-
dax impru-
dentia An-
tiochenorū
cladem ma-
ximam pa-
rit. Vnus ho-
mo desipiens
innumeros
alios perdit.*

num venerunt, ac pecuniā Cosroes à Berthœis per Paulū eō missum exegit, non solum quantā à Hierapolitanis accepit, sed huius duplam. Illi autem, quod mœnibus valde expugnabilibus minimè confiderent, statim se duros receperūt, moxque duo milia tantum argenti pondo dederunt, reliqua non facile posse se dixerunt. Cosroes autem rē urgente, illi timentes nocte sequente omnes simul cū militibus in munitionem, quæ vicina est, confugerunt, custodiāsque adhibuerunt. Die sequenti quidam à Cosroes in ciuitatē missi vt pecuniā acciperēt, mœnibus propinquantibus claudere offenderunt portas, nullumque prope custodē aut defensorē: quod vbi rex accepit, per scalas muris ad portas, ascendendo ingressus tētare iubet: quo facto ac nullo resistente intra mœnia penetrātes, portas ipsimet aperiuūt, ac intus exercitum simul cum rege recipiunt. Cosroes igitur iratus paulo minus quin urbem omnem incenderit, arcem inde expugnare cœpit. Hic milites Romæ acriter resistentes, quosdam ex hostibus occidunt. Magna hic Cosrois de obsessis felicitas obuēnit, qui quidem in hanc arcem non expediti, sed nimio timore contra militiæ disciplinam cum e quis cæterisque omnibus animalibus confugerunt, in qua vnus tantum fons existerat, facile à tanta multitudine consumptus, causa fuit vt deditionem postea facerent. Res igitur Berthœorum hoc modo se habuere. Magnus interim Antiocheā perueniens, ea que circa Cosroē contigerunt nunciāuit, vtque cōmuni periculo pecunia & ipsi velent occurrere suāsit. Interim à Iustiniano legati Ioannes, Rufinus, & Iulianus Antiocheam venerunt, quorum Iulianus secretorum scriba erat, quod munus à secretis Latini vocant. Is tantum inter eos dandam esse hostibus pecuniam negauit, ac Imperatoris ciuitates hoc modo emēdas. Insuper

per

per Euphemius Antiochea præsul eundem præsullem infimulabat veluti Cosroi tradere ciuitatem in animo habentem. Quapropter Magnus re infecta migravit. Euphemius vero ipse ad extremum Perfarum impetum metuens, in Cilices migravit: quò paulo post & Germanus venit, paucos admodum secum ducens, pluribus dimissis. Vbi ergo casum, qui de fonte accidit, accepit; lacrymans ad Cosroem rursus venit, pronusque iacens orat nihil de rebus ac bonis Berthæorum, sed tantum corpora seruari. Rex misericordia motus precibus viri facile concessit, quamobrem iureiurando promissit omnes; qui in arce essent, saluos fore. Berthæi itaque è tanto discrimine incolumes arcem reliquerunt, ac abeuntes quo quisque voluit habitauerunt, milites verò pauci consequuti, reliqui voluntarij ad Cosroem transfugerunt, indignari, quòd multi temporis stipendium eis publicè deberetur, ac postremo cum ipso in Persas migrare.

5. POST hæc quum Magnus Cosroi nunciaffer, nullo modo Antiochenos ad exoluendam pecuniã induci potuisse, ille cum exercitu aduersus eos tendit. Antiocheni verò quidam cum omni substantia inde quo quisque voluit, aufugerunt. Idem ferè & reliqui erant facturi, nisi fortè interim duces militum, Theoctistus & Malazes, qui apud Libanum erant, auxilio cum sex milibus venientes eos omnino prohibuissent: vbi non multo post & Perfarum exercitus veniens apud Orontem fluium castrametatus est. Milites autem cum Theoctisto & Malaze statim in equos insidentes, qui apud manus erant, ad portas adequitant, Buzen diuulgantes cum exercitu iam auxilio venire, ac receptum celeriter in ciuitatem, vna cum ipsis hostibus resistere velle. Hic itaque Antiochenorum multi vtriusque sexus cum filiis ad portas contendunt, vbi ab equorum

*Euphemius
sapiens &
de rep. solli-
citi viri
imago.*

*Qui pacem
auro redi-
mere recu-
sant, cum
auro pacem,
libertatem
& vitam
amittunt.*

*Perse An-
tiocheam
veniunt, &
ingre diun-
tur.*

multitudine vt in loco angusto, proiecti ceciderunt milites verò nullis ex improuiso parcentes, supra iacentium corpora adequitabant, ex quo strages plurima facta. Sed & ad portas ipsas Persæ nullo resistente scalas adponentes, murum nullo labore ascenderunt, ac in turribus celeriter euadentes, aliquandiu descendere in urbem nullatenus uoluerunt: sed addubitantibus ac verentibus similes,

Muro etiã occupato hostiles insidias metuenda sunt.

Cosrois pro uidentia.

Multa concedere ut munitissima & ditissima vrbe potiaris sapientia magna.

oculis ac animo loca iniqua prolustrare, ac insidias hostiles suspicari videbantur. Nam ea quæ extramœnia sunt à promontorio statim descendenti, inhabitabilis ex magna parte regio est, petraë altissimæ hic eminent, ac loca prærupta. Quidam ferunt Cosrois iussu cunctatione hæc Persas fecisse. Postquam enim loci difficultatem nouit, ac milites fugientes vidit, timuit ne qua necessitate inducti, retrò rursus cõuersi negociũ eis facerent, impedimentoq; essent, si ita cõtingeret, quo minus ciuitatem caperent antiquam ac omnibus potiorẽ, quas Romani in Oriente possiderent. Nam & diuitiis, & hominum multitudine, & felicitate reliqua præstabat. Pro qua consequenda Cosroes cætera contemners, Romæ militibus quocunque uellent fugiendi potestatem fecit: quapropter manibus significantiibus Persis uti velociter fugerent, illi vnã omnes cum ducibus abierunt per portam, quæ in Daphnem Antiocheæ suburbanũ ducit, à qua tantũ Persæ cæteris captis abstinerunt. Ex populo pauci admodũ milites sequuti sunt. Vbi verò eos Persæ non ulterius procedere viderunt, è monte descendentes in medio ciuitatis apparuerunt. Hic itaque Antiochenorum plures iuuenes, ad manus uenientes, primũ in pugna superiores esse uidebatur. Erant enim quidã illorũ armati plurimi verò inermes, ac tantũ lapidũ ictibus hostes pellentes pæna caneant, & Iustinianũ Imperatorẽ Callinicum (nam

(nam hoc ei cognomen in bello erat) tanquam si vicissent clamabant. Inter hæc Cosroes in turri secundum Acranen confidens iussit ad se legatos venire, cum quibus aliqua tractaret. Quidam verò ex eorum magistratibus Zaberganes putans de concordia velle cum legatis in sermone venire, in conspectu regis protinus cum hac oratione accessit; *Non mihi videris, domine, ea quæ ad horum salutem pertinent cognoscere. Hi enim ante pericula tuâ spernunt imperium, victi quoque ardua tentant, & Persas grauius adstingunt, tanquam de tua pietate diffisi. Tu autem eorum, qui seruari minime petunt misereri cogitas, tum parcere minimè volentibus parcere contendis. Nam turmatim in insidiis positi, quanquam victi & militibus destituti victores passim cedunt.* Hæc Cosroes audiens, quosdam è suis primoribus ad eos misit, qui breuiter redeuntes, nihil mali euenisse renunciauerunt. Iam enim oppidanos resistentes, Persæ multitudine euerterant, ac cædes hic magna facta est. Hostes namque nulli parentes ætati, omneis obuios interfecerunt. Tunc ferunt duas Antiochenas foeminas illustres extra mœnia sentiètes quòd ab hostibus vrbs esset capta, ne quid à victoribus turpe paterentur, cursu statim ad Orontem contendisse, ac opertris flameolo capitibus, in profluètem se iecisse. Hunc itaque finem Antiocheni habuere. Hic Cosroes legatis hæc dixit; *Non procul à veritate antiquum puto prouerbium, Quod non pura deus bona, sed malis semper aliquibus admixta præbet hominibus, neque risum sine fletu habemus, resque secundas semper calamitas quedam subsequitur, ac voluptatem tristitia comitatur; denique legitima syncerâque quandoque felicitate frui nusquam datur.* Ciuitatem igitur hanc pulcherrimam ac dignissimam Romæorum, cum labore deo victoriam concedente, uti videtis, cepimus. Cædem quidem hominum mihi spectanti post tot incommoda voluptati est.

Cosroes à
misericordia Zaberganis oratione, auertitur.

Et oppidanos cædi iubet.

Mulierum fortitudo est.

Cosrois ad legatos oratio, qua rerum humanarum inconstantia proposita Claudi Antiochena culpa in oppidanos reicit.

Huius itaque mali miseri Antiocheni causa sunt, qui nostris impares viribus in expugnandis mœnibus resistere voluere. Sed & iam victis, ac capta sepe ciuitate, stulta audacia nobiscum etiã pariter certare constituerunt. Omnes enim Persarum nobiles ob hæc irati, omnes ad unum interfici permitterem, me regabant. Ego verò eos ut aliquo confugientes seruari iussi, quò fas nò putare in captos iã uti scuitia. Hec itaque rex legatis simulata mète, ac alio tédens, loquutus est: non enim eũ latebat, cuius rei gratia fugiédi tēpus dedisset. Erat namq; omnium versutissimus, ac simulãdi dissimulandiq; peritus, tũ malorum perpetratorũ causas necitere. Insuper cõmodi gratia omnia polliceri, ac eadem iureiurando firmare, paulòque post irritare & aliò vertere paratus. Ob pecuniã quoq; ad omne nefas propriissimus: hæc deinde omnia cœlare crimina, & ore pietatē præ se ferre, facinora sanctis verbis honestare mirus artifex: sicuti cõrigit in Surenos, qui quum nihil admisissent, dolis ac modis supradictis circumuētos perdidit. Postquã enim capta ciuitate audiisset foeminã nobilẽ & ornatã ab vno barbaro manu sinistra per vim tractã, ac filium paruũ tunc lacte depulsum altera manu dimittere nolente, quod consequi non posset, pauimento illisum, ita verbis ac vultu se dolere casum hunc miserandum suis artibus ostendisse dicunt, vt etiam fleuerit, ac præsentibus quũ aliis, tum Anastasio legato deum orasse, vt eum qui causa horum esset malorum plecteret. Iustinianum videlicet norans, quum se probè sciret illorum esse causam. Hac igitur natura Cosroes versatilis rex Persarum factus est, quum Zamas, qui ætate prior, altero tamen captus oculo successurus esset. Denique nullo labore aduersarium est potitus, ac mala Romanis quor voluit intulit. Cupiens enim fortuna magnum in futurum aliquem facere, nullo resistere valente id peraruit, neque viri dignitatem

Cosrois mores & versutia Tyrãni expressa effigies.

Inctuosum casum desinet sed crudelibus lacrymis seuis princeps.

ERSICO

ratem considerans : neque quod nihil eorum, quæ oportet, fiat, neque quod multi querantur, ac eam accuserent, penitus curans, quod semel constituit id exequitur. Nunc ad rem propolitam reuertor. Cosroes capta Antiochea, exercitui præcepit, vti Antiochenos sparsim fugientes caperent, substantiamque omnem ac bona diriperent. Ipse autem cum legatis in templum a monte descendit, quod ecclesiam vocant. Hic tantam auriferam argentique, ac aliarum rerum gazam, margaritâsq; pulcherrimas repperit, vti præter cætera latis hæc essent, vt inde ditissimus discederet. Quæ omnia educi extra mœnia vt domum ferrentur, iussit. Post hæc vniuersam ciuitatem incendi mandauit: rogantibusque legatis, vt tantum templo parceret, pro quo precium se daturus receperunt, facile concessit, relictiisque tantum paucis patrandò incendio, ipse in castra cum reliquis se recepit, in eo loco, vbi ab initio consistere. Tantam igitur Antiochenorum calamitatem Deus omnipotens prodigijs quibusdam apud eos futuram significauit. Signa enim militum, qui hic iadudum consistere solebant, fixa ac in Solis occasum spectantia, conuersa in Orientem, ac rursus in ordinem pristinum reuersa nullo attingente apparuere. Hæc milites contra alios proximis, tum Quæstori militiæ sumptus ostenderunt, signis adhuc penes se mouentibus. erat autem hic Taurius nomine vir admodum prudens è Mopso Vestis ciuitate profectus. Nonnulli sane interpretati sunt, quod à rege Occidentali ad Orientalem huius urbis potentia quandoque perueniret, neque vlla arte quin hæc vti euenit paterentur vitari potuisse. Ego vero hæc posteris prodens non habeo dicere, quid profecto Deus voluerit res viri vel loci sublimes facere, rursusque easdem perdere ac obscurare ex nulla communi nobis cognita causa: quum fas dicere non sit, cuncta ab eo sine ratione non procedere, qui quidem Antiocheam tunc à viro

Antiochea direptio & conflagratio.

Templo, non pietati, non iustitie, non humanitati parci Cosroes.

Prodigijs prodigiosa vitam ducentes homines ad meliorem mentem reuocantur.

*Incedij lu-
Etiosa de-
scriptio.*

nefando perditū iri, ac solo æquari sustinuerit, cuius vrbis pulchritudo ac magnitudo tunc quoque abscondi non potest. Ecclesia igitur, vti supra narraui, tantū relicta eorum cura Persarū, quibus res hæc mandata fuit, relictae quoque circa Ceratæum appellatum domus multæ, nulla tamen hominum prouidentia, sed quoniā in extrema ciuitatis parte a cæteris disijunctæ ædificiis fuerunt, nullo modo ignis eò penetrare valuit. Extra verò mœnia etiam barbari cūcta incenderūt, præterquā sancti Iuliani templū, ac domos ei proximas, vbi legatos diuertere contigit. Mœnia verò ipsa nusquam attigerunt.

*Rom. legati
ad Cosroem.
Posidias
discutienda:
In comenda
belli propo-
nenda, vti ad
melio rem
mentem re-
ducantur.*

*Iustini
desensio.*

*Petitio lega-
torum.*

6 LEGATI paulopost rursus ad Cosroē venientes hæc dixerunt. Nisi corā te, o rex, verba forent, nunquam existimaremus Cosroem Cabadis filium fines Romanorum armis inuadere, iusurandum nuper adhibitum, quod inter homines supremum ac firmissimū fidei pignus esse videtur, irritum faciendo, tum fœdera soluendo, quoniā spes sola relicta non tuto inter belli incommoda viuenti. Nec aliud hoc esse quis dixerit, quàm hominum cultum in ferarum vitam commutare. Nam si concertantes nunquam inter se conuenirent, infinitum omnino bellum esset: quod si finem non est habiturum, de statu hominum ac natura eos, qui in illo sunt occupati, est aptū dimouere. Quod autē paulo ante significans per literas querebaris fratrem tuū Iustinianū primum fœdera soluisse, sane respondimus, quod si nihil ille admisit, non fas te nunc cōtra nos venire, si autē aliquid tale ab illo fieri cōtigit, tibi hæcenus licuerit noli ulterius nobis querendi occasione præbere, ut melior illo videaris: qui enim in malis inferior, idē in bonis iure superior apparebit. Quanquā nos scimus Iustinianū Imperatorē nunquam contra pacē venisse. Te igitur rogamus ab his in Romæ eos abstinere iniuriis, vnde de Persis nullus proueniet vsus: tu verò hæc tantum lucrabere, ut nefanda opera in tuos nuper fœderatos perpetrādo minime ex officio facias. Hæc à legatis dicta vbi Cosroes audiuit, instando

instando adfirmare conatus est, à Iustiniano initiū malorum prouenisse, nonnullasque causas, quas ille præbuit, commemorauit; quarum aliqua defensione dignæ, nonnullæ friuolæ satis ac contemnendæ: maxime ipsius epistolæ belli causas ostendi petebat, quæ ad Alamandarum & Hunnos ab eo scriptæ essent, sicuti mihi supra narratur. Virum quidem Romæum in Persarum fines ingressum, vel hostile aliquid perpetrasse, dicere aut ostendere non habuit: legati enim causas partim non in Iustinianum, sed in quosdam ministros retulerunt, partim verò dicta non sic esse exceperunt. Denique multam pecuniam Cosroes à Romanis petens, sanè ostendebat non in perpetuum pacem se facturū.

Amicitia enim ob pecuniam inter homines facta, cum eadem absumpta consumitur. Oportet igitur, inquit ille, certum dare quotannis aurum, vt firma sit in futurum pax. Sic Persæ Caspias custodient portas, nec ex his aut ob ciuitatem eorum Daras aliquid incommodi patientur Romæi. Ergo dicunt legati, tributarios Persæ habere volunt Romæos? Minime, inquit Cosroes, sed milites seruos habebunt in futurum Persas Romæi, certam seruitij operam exhibentes, quoniam & Hunnis quibusdam, & Saracenis annum aurum præbetis, non tributū debitores existentes, sed vt vestros fines incolumes in omne tempus custodiant. Hæc itaque inter se legati & Cosroes disceptantes in hoc demum cōuenere, vt Cosroes in præsens quinquaginta milia nummū aureorū, ac totidem perpetuo singulis annis accipiat, neque ipsos vltierius lacerare deberet. Atque hoc modo legati firma in futurum foedera fore pollicentes, obides dederunt. Tunc rex cum legatis ac toto exercitu Seleuceam ciuitatem maritimam cxx. stadiis ab Antiochea distantem venit. Hic verò neminem Romæorum inueniens, aqua marina tantum locus, Soli ac aliis

Cosrois pertinacia. Summa inter homines potentia comes arrogantia, qua nugæ obtendit, vt se tueatur.

Et tandem in impudentiam erumpit.

Tributo nomen aliud darum. Cosrois astutia.

Romæi Persarum tributarij.

Pax constituta.

Cosrois cerimonia.

uari sustinuerit
 ut dicitur uoc qu
 gatur, vt supra
 Persarū, quos
 ue circa Cere
 a tamen homi
 emā ciuitati p
 ont, nullo m
 ero mania et
 quā sancti lib
 i legatos dicit
 quam attingit
 ad Cosroē ven
 i, verba fore p
 is filium fuit
 super adhibita
 si nūi fides p
 a soluendo, qu
 ommoda r
 huminum ab
 incertantes no
 mo bellam t
 hominum ac u
 dimouere. Qui
 rebatur fratre
 is respondim
 tra nos venis
 actenus lic
 re habere, ut m
 idē in bonis
 Iustiniano
 e igitur roga
 Persu milia
 e, vt nefandā
 nime ex offe
 es audiuit,
 instando

*Legati agrè
concedunt
quod recusa
re non au-
dent.*

*Daphne
suburbium
Antiocheæ.*

*Templum
Michaeli-
num Cosroes
incendit. Fe-
rocem hoste
(qualis Cos-
roes fuit) ir-
ritare peri-
culosissimū.*

*Pars crucis
domini A-
pameæ.*

*Opinio Apa-
meensium cru-
cem pro cru-
cifixo ado-
rantium le-
gem Chri-
stianis Chri-
stum non li-
gnum ado-
rantibus im-
ponere ne-
quit.*

quibus voluit diis sacrificauit: inde in castra p̄tuea-
nien, se maxime cupere ciuitatem vicinam Apa-
meam, inuisere dixit. concesserunt id agrè legati
hac conditione, vt ipse vr̄bem spectaret, & inde ar-
genti libras mille ferret, & deinde nihilo turbato re-
tro adequitaret. Nam pro comperto iidem habe-
bant, regem ea tantum de causa illuc velle proficif-
ci, vt sumpra non digna excusatione & ciuitatē &
agrum popularetur. Tunc Daphnem venit Antio-
cheæ suburbianū, vbi nemus amœnū fontibus aqua-
rū irriguū, cæteraq; digna opere mirādō cōspici-
tur. Hinc vbi Nymphis sacrificauit, abiit; saluis cæ-
teris, tantum Michaelis archangeli templum cum
quibusdam domibus incendit ex hac causa. Vir
quidam Persa equo inuectus in exercitu Persarum
clarus ac Cosroi notus in locum præcipitem circa
Tretum appellatum venit cum aliis nonnullis, v-
bi templum est Euaridis architecti opus. hic iuue-
nem Antiochenum nomine Aimachum, arte lani-
nium, solum absconditum adspiciens, relictis sociis
persequitur: ille fugiens lapide hominem in fronte
petit, quo ictu cadentem protinus idem ense iugu-
lauit, ac armis & auro, si quid habebat, spoliauit. E-
quo deinde conscenso abiit, qui siue fortuna, seu
locorum vsu fretus, cælare inimicos ac fugere tu-
tus potuit. Hæc Cosroes discens ac dolens, tem-
plum, vt i supra memorauimus, iussit incendi. Post hæc
cum exercitu Apameam venit, vbi pars crucis do-
minicæ magnitudinis cubitali visitur, ab homine
Syro huc clam delata, quam oppidani magnam e-
ius loci tutelam esse existimant, ac venerantur, the-
ca ei condita lignea, quam auro multo ac gemmis,
tribus sacerdotibus custodiendam tradiderunt, in-
super quotannis certa die adorant. Tunc itaque A-
pamiensis populus videns Persarum exercitum ad
se venire, in magna trepidatione suere, Cosroémq;
audien-

audientes, vt minimè promissis maneret, Thomam
vrbis præfulem adeuntes, rogauerunt crucis lignū
eis ostendi, vt eo viso feliciter morerentur. Ille ve-
rò quum eis morem geflisset, spectaculum fieri cō-
tigit sermone ac fide maius. Præfule enim id tenē-
te ignis iubar supra ferebatur: vnde in templi tho-
lo splendor præter solitum apparens, illum conti-
nuo circumeuntem sequebatur.

7 Post hæc Iustinianus ad Lazos quum ma-
gistratus alios, tum Ioannem Zibum cognomento
militr, hominem sane obscurum, ac duce factum
non ob aliam causam, quam quod omnium homi-
num pessimus, ac pecunię reditus vndecunque vel
contra fas repperiret, qui Lazorum ac Romęorum
res omnes magnopere turbauit. Is Iustinianum
induxit ad excitandum in Lazis ciuitatem nomine
Petram, vbi ipsemet tanquam in arce permanens,
res Lazorum improbe administrabat. Nam salem
& alios commeatus Lazis necessarios in Colcho-
rum terram mercatoribus importare non licebat,
néve aliud inde exportari, sed ipse monopolium
tantum faciebat, omnibus officinis præfectus e-
rat, omnia solus emens, ac eadem Colchis vendēs,
non vt mos erat, sed vt volebat. Qua de causa bar-
bari illum præesse sibi ægre ferebant, quem ferre
nullatenus volentes, de deditioe ad Cosroem &
Persas cogitauerē. Quapropter legatos clam Ro-
mæis ad eum mittunt, quibus ante omnia man-
dant, vt iureiurando accepto caueant ne Romæis
rursus tradantur. Igitur hi in regis conspectum ve-
nientes, hæc dixerunt; *Si quos villo tempore subditos
ad homines sanè impios quomodocunque deficientes, for-
tuna quanquam immerentes ad pristinos dominos feli-
citer reduxit, tales esse nunc Lazos, maxime rex,
existima. Colchi enim Persarum socij superioribus
temporibus existentes multa eis comoda attulere,*

*Nebulo ter-
ra filius, &
auarus ni-
hil boni pra-
stare potest.*

*Inde conspi-
rationes
subditorū,
& ad aliū
principem
legatio. Vi-
deant igitur
reges quos
præfectos
populi con-
stituant.*

ipsique pariter receperunt: quorum monumenta plurima in literis nos habemus, quanquam in tuis regis in praesens seruantur. Tempore vero post, siue à vobis neglecti, siue alia de causa non satis super his exploratum habemus, cum Romæ fœdera inuerunt. Nunc vero & nos & omnē nostram regionē, o rex, vobis tradimus, ut hinc ex vestra potestate utamini, tantū rogamus, ut ita de nobis

Legati La-
zorum ad
Cosroem o-
ratione sua
tyrannidem
mali prae-
feli depin-
gunt.

consideretis. Si quidē nihil graue à Romæ passi, sed erga eos ingrati ad vos confugimus, has nostras preces reycite, nō vobis fideles esse Colchos aliquādo putātes: amicitia tū tū dissoluta mores post illā ad alios conuersa erūt argumēto. At si sermone quidē Romæorū amici, re verō captiui ac serui facti, alioquin fideles, opera passi sumus ab hīs, qui tyrannidē in nos exeruerunt, impij recipite nunc seruos, quos amicos ante habuistis, odio persequimini crudelē

Obedientiam
Cosros poli-
centur.

tyrannidē, vobis ac iusticia vestra digna faciētes. Non enim quod ipse nihil iniuste facias, iustus eris propterea, si eos qui ab aliis iniuriā patiūtur, vbi tibi potestas erit, non defendas. Singula enim dicere quæ cōtra nos ausi sunt exē

De Romæo-
rum super-
bia, crudeli-
tate, avari-
tia exposu-
lant.

crabiles Romæ, nō ab re fortasse narrare. Imprimis nostro regi specie tantū regni relicta, ipsi rerū potestate usurparūt, iacetq; rex in minis tri sorte, ducis metuēs imperiū: exercitū nobis magnū induxerūt, non ut regionē à grassantibus custodiāt, quā nullus vicinorū nobis prater Romæos noceat: sed ut nobis velut in carcere vinculis nostris potiātur rebus, cōmodiorē sic nostrorū honorū rapinā fieri existimātes. Vide insuper in quā venerint cogitationē, ut ea, quæ ad usum superuacanea apud illos esse cōtingūt, miseros Lazos vel nolētes emere cogāt: quæ verō Lazorū terra ad usum rerū optima fert, fide ex nobis mercari cōtēdūt, precio voluntate magis potētū indicato. Sic cū necessarij omnem etiā pecuniā à nobis auferunt, sub honesta mercatura nomine nos nostrāque violādo. Praeficitur nobis nō rector imperij, sed vilis institor nostra tanquā in officina quadā negociādo. Nobis igitur rebellionis causa huiuscemodi existēs, sius fasq; vti videtis prae se ferre videtur. Nūc verō

Defectionē
suam ad
Persas affir-
mant esse in-
fissimam.

quantā

quanta vobis ex nostra accessione, si nos recipiatis, vtilia prouenient, dicemus. Regnū imprimis antiquissimū Persarum imperio adicietis, ex eoque prorogata latē dominationem obtinebitis, ex nostra item regione Romæorū mare exercere potestas erit: vbi si, o rex, naues comparabis, facile tibi fuerit ad palatium vsque Constantinopolitanum percurrere, quum nihil intermedium obstat. Adde quod in vobis etiam erit, ut vicini barbari singulis annis Romanorum fines populentur. Montibus enim Caucasus nimentum vsque huc Lazorum fieri regionem omnino scire potestis. Duce igitur iustitia, & vtilitate suadente nostros suscipite sermones, quos profecto neglectos ex nullo vobis vsu putamus esse. Hactenus legati. Cosroes autem his lætatur, ferre auxilium Lazis promisit, legatōsque interrogauit, si cum magno exercitu Colchidem adire possit, quoniam à pluribus accepisset, quod difficilis hæc aditu vel expedito esset, ob loca vehementer prærupta, tum arboribus densis ac continuis itérque omne obumbrantibus. Illi vero omni Persarum exercitui facilem fore viam dixerunt, si arbores incidentes ad loca prærupta deiicerent, cuius se se duces Persis futuros pollicerentur. Hac igitur monstratōne Cosroes erectus, multum congregauit exercitum, seque ad iter adinxiit, minime Persis prodito consilio, præterquā quibus arcana communicare consueuit, legatōsque denunciauit, ne quid & ipsi gestorum inter eos efferrent, sed in Iberiam Orientalem se iturum simularent, ut hic res constituturus, quod gentem Hunnicam diceret in Persarum fines irrupisse.

8 INTER hæc Belisarius in Mesopotamia vndecunque exercitum conscripsit, ac certos exploratum regionem misit. Ipse autem hic hostibus occurrere volebat, si quam rursus excursionem in fines Romæorum fecissent. Ibi denique milites disposuit nudos atque inermes ex magna parte existē

Vtile & iustum esse ostendunt, ut Cosroes eos in fidem suam recipiat.

Cosroes Lazos in fidem accipit.

Legati Persis viam aperiuunt.

Silentium Persis apprime commendatum.

Belisarius iterum Persis opponitur. Potentissimus hostis non nisi à sapientiss. duce reprimatur.

tes, ac Persarum nomina horrentes. Interim exploratores reuersi, nullam hostium irruptionem esse, in bello tantum Hunnico Costroem occupatum nunciant. Belisarius hæc audiens, simulque videns Aretam cum multo Saracenorū exercitu venientem, tum Imperatorem ei per literas præcepisse, vt hostilem subito inuaderet, cum toto exercitu irrumperere decreuit, prius tamen præfectos omnēis apud Daras hæc est adloquutus;

Belisarij ad suos oratio.

Vos omnes, commilitones, iam dudum belli peritissimos vidi, tantum in præsens cogi, non vti exhortationem aliquam facturus, vestros animos in hostes magis impellam, quam non oratione apud vos opus esse certo sciam, quæ vos faciat audientiores, sed vt in bellum ituri consilium incamys, ac potiora ex omnibus, quæue ex re

Consilia prudentia armis tutiora sunt.

atque usu Imperatoris nostri sint, magis eligamus, Bellum enim præter cætera sana ac diligenti consultatione administratum feliciter succedere solet. In quo ante omnia deliberaturos vos ab omni pudore ac metu vacuos esse decet. Timor enim mentem agens at-

Ab his metus & pudor absint.

tonitam non sinit utiliora decernere. Pudor vero sæpe adumbratam bonorum opinionem cogitationem in contrariam deducit sententiam. Si quid igitur vel Imperatori, vel mihi deliberatum esse super rebus instantibus vobis videtur, hanc omnino abiicite opinionem: quum ille procul a rebus nostris gestis existens non valeat occasionibus actiones adcommodare, ex quo timor ei nullus contra ipsum euntes rebus nocituros fore.

Ducis summi modestia, inferioribus ad consilia danda promptiores reddit.

Me autem & hominem existentem, nec longo iam tempore ex Italia huc venientem, non latere aliquid ex his, quæ sunt facti opus, consentaneum non est. Quamobrem meam minimè respicientes sententiam, vos hodie decet quæcumque & nobis ipsi, & Imperatori nostro salubria sint, audacter enarrare. Nos enim commilitones huc ab initio venimus, vt excursus hostilem in nostros fieri fines prohibeat: nun;

verò

verò rebus nobis præter spem melius succedentibus, superest de his consultare, ob quæ nos esse congregatos fas puto, nihil profusè verentes quæcunque utiliora videantur manifestari, eo quòd Belisarius suis præfectis sic dixit. Mihi nanque animus volenti non erat, in omnes, quæ cognosco, efferrì. Sermo enim in castris circumlatus, arcana conservare non nouit, quòd velociter procurrens usque ad hostes diffunditur. Videns autem multos ex vobis desidia quadam euntes, & quemlibet belli imperatorem esse cupientem, dicam quæ oportet, illud imprimis inferendo, quòd in exercitu multis libera voluntibus voluntate fieri aliquid pulchrum aut gloria dignum non poterit. Existimo igitur Cosroem aduersus alios euntem barbaros propriam regionem non sine idoneo præsidio reliquisse, sed & in hac ciuitate Nisibi, quæ prima est inter omnes, milites tot numero ac tales virtute constituit, ut apti sint nostris irruptionibus resistere, quum præsertim ducem habeant Nabadem, qui secundum Cosroem ipsum gloria ceteraque exestimatione primus apud Persas esse videtur, ac puto nostrum exercitum inuadet, nec exitum nobis alia via, quàm prælio superatus daturus. Si quidem prope ciuitatem pugna fuerit, non ex æquo nobis ac Persis certamen erit. Ipsi nanque ex loco munito exeuntes, si vincant, cum magna nos audacia insectabuntur: si vincantur, facile nostram insectationem fugient, quod hæc breuis admodum fuerit, in ciuitatem se statim recipientibus, quam inexpugnabilem militibus eam defendentibus videtis: si autem hostium nobiscum ad manus venientium potiamur, multa mihi spes est ciuitatem capiendi, fugientibus enim inimicis, vel simul commixti, intra portas, ut par est, & nos irruemus, vel nos eos præuenientes in alteram cogemus confugere regionem, Nisibim verò sine defensoribus facile consequemur.

Vtilia nunquam celanda, sed in exercitu inter duces subsilentio continenda: & milites ad officium reuocandi. Multitudo etenim ducum exercitui cladem infert.

Hostem validissimum omittendū esse suadet.

Et persuadet sed non omnibus. Nec enim milites dicto audentes facile repetias.

Confidentia nimia, vel potius temeritas superba exercitū laccerat.

Inde prælii cruenti facies, & parum honesta utrinque sanguis.

Hæc Belisario dicente, cæteri obtemperauerunt, ac cum ipso in castris manserunt. Petrus autem Ioannis amicus illius, qui militum in Armenia dux non parvam admodum exercitus partem habebat, non procul a mœnibus stadiis decem quietus manebat. Belisarius autem & eos, qui secum erant, in acie ordinavit, & his qui cum Petro erant mandavit, vt in pugna parati essent, donec ipse significaret, ac probe animaduertenterent, quemadmodum barbari circa meridiem in ipsos exibunt: quoniam ipsi in diei serum cibum capere consueuerunt, Romæi verò circa meridiem, Belisarius igitur hæc admonebat. At illi, qui cum Petro erant, mandata despicientes, circa meridiem sole grauati (nam vrbs ea vehementer æstuosa existit) & arma posuerunt, & inimicos minime curantes, sicut hic ortos nullo ordine comedebant. Quod Nabades animaduertens, multo cursu in eos cum exercitu contendit. Romæi autem, quum è mœnibus exeuntes barbaros vidissent, (nam clarè conspici vt in campo accliuu euntes poterant) ad Belisariū miserunt rogatum, vt eis subueniat. Ipsique sic, vt erant incondiri atque imparati, multo tumultu occurrerunt. Qui autem cum Belisario erant, nondum accepto nuncio, Persarum motum ex puluere videntes, cursu auxilium ferebant. Persas verò interim irruentes Romæi minimè sustinentes, in fugam sunt versi. Hostes verò insequentes, rapto ex Petri signifero vexillo, ex eis quinquaginta interfecere, omnésque proculdubio periiissent, nisi Belisarius & qui cum eo erant exercitus laborantes excepissent. Primos namque omnium Gothos cum densis ac longis hastis venientes, Persæ non sustinentes, in fugam se verterunt, quos Romæi simul cum Gothis insequentes, et interfecerunt, breuiterque durante persequutione, hostes intra mœnia

nia

nia se receperunt. Tunc autem Romæi omnes in castra Belisarij reuerterunt. Persæ autem postera die in turri quadam signa Petri ablata loco trophæi constituentes in hostes cum risu insultauere, exire tamen non audentes se in ciuitatis præsidio tenebant.

9 BELISARIVS quoque quum Nisibim videret natura loci munitam admodum existentem, desperata expugnatione vterius ire maturauit, vt excursu hostibus officeret, quumque toto exercitu vnus iter diei peregisset, incidit in arcem, quam Sisauranum vocant. Persæ hic coloni quamplures & Persarum equites octingenti in præsidio erant, quibus vir nobilis Belefmaches præerat. Romæi itaque prope castrametantes arcem obsidebant, ac impetum in mœnia facientes, repulsi fuere, plures tamen interficientes. Nam & muri inexpugnabiles munitione, & à barbaris acerrimè defendebantur. quàm obrem conuocatos ad se præfectos Belisarius hæc est adloquutus; *Multorum experientia bellorum commilitones, dedit nobis & in rebus dubiis futura posse conytere, & deliberando deligere potiora.* Scitis igitur quantum est periculum exercitum in hostilem multis post terga munitissimis locis, multis etiam in his fortissimis viris relictis proficisci, sicuti & nobis in præsens contingit, quos relicta Nisibi vterius procedente, nonnulli hostes clam infecuti in oppidis ex insidiis deprendere conantur, in quos si fortè inciderimus, ad pugnam venire opus erit. In medio igitur constitutos, ac vtrinque oppugnatos indigna profecto pati periculum fuerit: quod si forte in pugna inferiores fuerimus, reditus vobis in patriam omnino interclusus nulla via patefiet. Ne nunc de ingressis stulto vtentes consilio, nos ipsos spoliasse videamur, neque contentione res Romæorum perdamus. Insulsa enim audacia in exitium ducit, prudens verò cunctatio seruare satis est apta. Quare censeo, vt nos hic ad arcem hæc ob-

*Expugnatio
nes diffi-
ciliores omit-
tenda, vt cer-
to dāno ho-
stē alibi af-
ficias.*

*Belisarij ad
suos oratio.*

*Periculum
quale in bel-
lo vitandū.*

*De reditu
magis quā
de ingressis
cogitandū.*

Bellum pro hostiū quos aggredieris cōsideratio- ne, gerendū est.

Sapienti dū ei fides adhibetur.

Aretæ profecti successi.

Res hostiū, priusquam abiquā au- deas, diligenter inue- stigā.

Obsessos, ver- bis tenta- vt vince- vt uis arcas.

fidendam consistamus; Aretas cum sociis ad oppida Assyriæ, ut paulo post Syria proficiscatur. Saraceni enim expugnare mœnia minime sunt apti, at excursionibus ac prædis habiles: simul secum adsumptis militum fortissimis nonnullis, ac nullo fortasse resistente omnia populentur: si in potentiores incident, facile ad nos reuertendo incolumes seruantur. Nos verò si deus dederit hanc arceam capere, sic cum toto exercitu Tigrim trajiciemus, ut non retro metuentes insidias, res Assyriorum, quo se loco habeant, prospicere possimus. Hæc Belisarius dicens, probe visus est omnibus consultasse. Aretam itaque cum suis in Assyriam ire iussit, cum eoque milites mille ac ducentos, doryphoros ite duos Traianum & Ioannem, Phagam cognominatum, ambos in bello claros: quibus præcepit, Aretæ in omnibus obtemperarent: ipsi verò Aretæ, ut in prociectu omnia excurrat, ac in castra reuertatur, nunciaretque si quis Assyriorum exercitus appareat. Igitur hi Tigrim transmittentes inter Assyrios consistere, ubi optimam reperientes regionem, ac longo tempore ab hoste incolumem & incustoditam, excursionem multa prædantes oppida, magnas adsecuti sunt opes. Tunc Belisarius quosdam Persas comprehendens, nihil esse in arce ad usum necessariorum omnino didicit. Non enim, sicut apud Daras & Nisibim, in publico cibaria deposuerant, sed hostium exercitu ex improviso in eos irruente, illorum partem exportauere: subito autem pluribus in arceam fugientibus, necessariorum penuria, ut par erat, premebantur. Quod Belisarius animaduertens, Georgium virum prudentissimum, ac eius arcanorum participem misit hos homines tentatū, si qua conditione posset oppidum accipere. Georgius autem iussa faciens multa eos blanditia palpando induxit, ut accepta fide de salute seque ac arceam dederent Romæis. Sic itaque Belisarius Sifaurano

Saurano potitus moenia solo æquauit, colonos omneis Christianos, ac olim è stirpe Romæos existentes illæsos dimisit. Persas verò simul cū * Belleshamo duce Byzantiū misit, quos Iustinianus postmodum in Italiam contra Gothos pugnaturos ire iussit. Et hæc quidè quo ad Sisauranorū arcè sic se habent. Aretas autem timens, ne à Romæis eius præda caperetur, non amplius in castra reuerti volebat. Mittens itaque è focis quosdam explorandi gratia, iussit clam subito reuertentes significare, an aliquis hostium magnus exercitus apud fluuij transitum consistat. Quapropter Traianum & Ioannem admonet, alia euntes via in Romæorum terram reuerti. Ad Belisarium igitur non amplius venerunt, & habentes Euphratem fluuium dextrorsus, sic in urbem Theodosiam prope Aborram fluuium iuere. Belisarius verò ac Romæorum exercitus nihil de hac expeditione audientes, in formidinem ac suspicionem quidem non mediocrem venerunt. Tempore igitur iam longo in ea obsidione consumpto, contigit multos hic Christianos febre maligna corripi, quod Mesopotamiæ præsertim pars illa Persis finitima sit, omnis vehementer æstuosa, vbi minimè adfueti Romæi, ac è Thracia valde huic ob frigus cōtraria veniētes, in oppido tam solis ardorib. obnoxio, & tuguriis quibusdā suffocantibus æstatis tēpore viuētes, sic valetudinarij sunt facti, vt tertia ferè pars exercitus semisepulta iacuerit. Omnes igitur inde discedere, ac domum reuertimaturauerūt: maxime verò omnium Belisarij militū præfecti Rhecitangus & Theoctistus, videntes quod Saracenorū stipendij tēpus præterisset. Igitur Belisariū frequenter adēuntes missionē postularunt. Quamobrem Belisarius omneis aduocans præfectis consiliū indixit, vbi Ioannes Niceri surgens hæc ait; *Optime Belisari, nullū vnquā neq; fortunæ*

* Belleshamos
ches supra.

Præda retinenda cupiditas sapienti me membra exercitus à toto corpore auellit.

Longa obsidionis & exterarum regionum atque alieni aeris incōmoda.

Ioannis ad Belisarium oratio.

neque virtute duces aequae atque tu es me vidisse fateor, qui gloria rerum gestarum non solum Romanos, sed barbaros omnes vicisti. Hanc itaque famam diligentissime conseruabis, si nos viuos in Romanorum ditioem perducere poteris, sicuti nobis omnibus spes est. De hoc enim exercitu sic habes considerare. Saraceni quidem ac milites quique fortissimi Tigrim flumen traicentes, non video quomodo die superiore ad hoc fortuna peruenerint, ut neque nuncium mittere aliquem ad nos curauerint. Rhecitangus & Theoclistus dubitant, uti plane vides, statim Alamandari exercitum in Phoenicibus mediis esse, ac ibi oppida omnia populari. Praeterea ex hic reli-

*Ratio hostes
accidunt,
milites lan-
guent, auxi-
lium procul
distitum est.*

Etis tot sunt valetudine correpti, ut longe plures, quam ministri, aut ferentes impedimenta existant. His igitur sic existentibus, si quid hostile vel ibidem manentium vel retro euntibus nobis occurrerit, nullus casum Romanis apud Daras existentibus nunciare posset. Nam ulterius procedere ratione non facile posse nos existimo, donec igitur spes aliqua relinquatur, quae sunt ad reditum, cogitandum. His autem, qui in huiusmodi sunt constituti periculis, de hoste inuadendo potius, quam euadendo meditari summa stulticia. Haec Ioannem dicentem ceteri laudare, in tumultumque excitati reditum postulabant. Quapropter Belisarius aegrotis primum in curribus positis, exercitum retro consequi iussit. Vbi primum in finibus Romanorum fuerit, de gestis ab Areta certior factus, nullum tamen eum iudicium subire voluit, quod in conspectum nondum venisset. Romanorum igitur irruptio hunc habuit finem.

*Dux prudens
vultu parat
consilio.*

*Prosperi suc-
cessus Ro-
manorum
Cofroem de
exercitu re-
ducendo co-
gitare co-
gitat.*

IO COSROI interea Petram capienti, nunciatur Belisarij in Persidem ingressus, & apud Nisibim pugna, & arx Sisauranorum amissa, & quicquid rerum Areta vltra Tigrim penetrando gesserit, statimque praesidio relicto, ipse cum reliquo exercitu ac Romanis captiuis in Persidem reuerit. Haec autem

autē in secunda Cosrois expeditione fieri contigit. Belisarius deinde à Iustiniano Byzantium reuocatus, ibidem hibernauit. Vere postea ineunte, Cosroes tertiam in Romæorum regionē irruptionem maximo fecit exercitu, Euphratem dextrorsus habens. Candidus autem Sergiopolis præsul postquā Persarum exercitum prope mœnia perspexit, timens & sibi & ciuitati, quod pacta inter eos priora non seruauerit, sese vltro excusans Cosroi occurrit, ac rogans ne propterea ciuitati sit iratus : nam ei pactam pecuniam nunquam fuisse, quam ei pro redemptis Surenis, vti supra commemorauimus, debebat. Cosroes autem ipsum in custodiam duci, ac eius corpus probris omnibus adfici, pecuniam deinde duplam, atque prius conuenerat, exolui iussit. Ille verò Sergiopolim aliquos mitti rogauit, qui omnem preciosam templi supellectilem auferrent, cum quibus etiam alios ipse misit. His Sergiopolitani quæcunque sunt in illa tradiderunt, sibi nihil aliud relictum dicentes. Quumque Cosroes nō satis hoc esse diceret, aliâque expeteret, adhuc alios de bonis eorum nomine quidem vestigatum misit, re autem vera vt urbem caperet. Sed quando diuinitus datum non erat, vt ea potiretur, quidā e Sarracenis Christianus, alioquin sub Alamandaro militans, Ambrus nomine, nocte per muros ascendens, omne consilium ciuibus nunciauit, suasitque nullatenus Persas in urbem recipiendos. Sic igitur a Cosroe missi sine effectu reuerterunt. quamobrē idē urbē euertere statuit, protinusque exercitu sex milium misso mœnia obsidere atque oppugnare cepit. Sergiopolitani autem fortiter ab initio resistētes, deinde periculū metuentes, ciuitatē hosti dedere decreuerunt. Milites enim non plus quam ducenti erant. Sed Ambrus rursus ad mœnia noctu veniens, duorum tantum spatio dierum Persarum

Candidi episcopi pro suo grege factū, captiuras, probra, multa.

Templi suppellex pro pastoris & gregis redemptione ablata.

Dei benignitas Sergiopolitanorum saluti mater consultat. Ambrus erga obsessos charitas. Intra Deus vili instrumento, tanquam exigua quædam machinatio, suolaborat.

obfidionem duraturam dixit, aqua eis deficiente, quapropter illi nullatenus in sermonem cum hoste venerunt. Interim vero barbari prementem, qui inde discedentes ad regem venerunt, qui Candidum adhuc non dimiserat, oportebat enim, existimo, illum tanquam perjurum a sacerdotio delicti. Et hæc quidem sic se habuere. Postquam vel in Comagenorum regionem, quam Euphratisiam vocant, Cosroes venit, ad urbis supradictæ expugnationem amplius non redire decreuit, sed ex improbo vsque ad Syros partim ciuitates capiendo, partim pecuniam imperando ibat, uti mihi supra narratur. In animo quoque habuit relictam in Palestinam tendere, ut quum alia, tum Hierosolymitam templi sacram ac pretiosam suppellectilem prædaretur. Hanc enim regionem bonam, tum colonis auri diuitibus cultam audierat. Romanorum autem præfecti & milites hostibus occurrere, vel eunti esse impedimento nullatenus statuerunt, tantum loca hostilia capientes, ut quilibet poterat eadem custodire ac seruire satis esse putare. Interea Iustinianus audiens veram Persarum expeditionem, rursus Belisariam contra ipsos misit. Is igitur equis publicis inuedi, quos Veredos vocant, sine quibus exercitus non erat, celeriter in Euphratisiam peruenit. Iustus autem Imperatoris fratris filius Hierapoli, quò confugerat, vna cum Boze & aliis quibusdam erat, qui audientes Belisarium hic procul esse, literas ad eum in hanc sententiam scripserunt; *Cosroes, uti plane scis, contra Romanos rursus venit, exercitum longe priore maiorem adducens, sed tu velociter ad nos propera, si quidem potes, clam inimicis, ut tute imprimis, deinde nos vna cum Hierapoli inuolues serues.* Belisarius his literis perlectis, eorum consilium ac timorem minime collaudans, statim ad Europum oppidum peruenit,

Cosrois illius animus neque sacris neque profanis parcat.

Romanorum prudentia.

Belisarius in orientem redit.

Iustus ad Belisarium litera.

Belisarius responsio.

pervenit, quod prope Euphratem est situm, ibique collecto vndecūque exercitu castrameratus Hierapolis præfectis hæc rescribit; *Si quidem adversus alios homines, quam Romæorum subditos Cosroes proficisceretur, bene ac tuto vobis consilium, quibus procul a malis tantum quietis esse licet, quam in periculum non necessarium sponte se obtrudere magna sit clementia. Si Prudens con- autem nunc Barbarus inde discedens aliam Imperatoris filium. nostri regionem invadit, & hanc quidem optimam, & sine præsidio; scitote quod longè præstat cū virtute pugnan- do perire, quam sine certamine turpiter incolumè servari, quam hæc proditio potius quam salus appellari possit. Sed vos huc protinus ad Europum venite, ubi omnem, quem in his Deus exercitum paravit instruendo, spem habeo i- nimicis negotium facessere.* His præfecti acceptis ga- Nil latius sapientis con- fto cum paucis aliis ad præsidium relicto, ipsi cum filio. reliquis ad Europum venerunt.

II COSROES autem quū accepisset Belisarium castra ibidè locasse, non ulterius processit, & Banadarem unū è regis scribis opinione prudentiæ clarum ad Belisarium, ubicunque fuerit mittere, con- questum quòd Imperator Iustinianus legatos ad Persas minime miserit, qui de pace eòditiones con- firmant: quod Belisarius discēs, hæc egit. Ipse quid- em sex millium delectum virorū forma præstan- ti ac procera, quos procul a castris tanquam venaturus misit, Diogenem verò doryphorū, ac Adolū Acacij filium genere Armenium, ac in palatio Im- peratoris ad ea, quæ sunt quietis ministrum, quod munus Romæi Silentiarium vocant, tunc Arme- niorum quorundam ducem, cum equitibus mille- ripam Euphratis circūagere iussit, speciè continuo opinionemque hostibus præbendo iamã Euphra- tem transeundi, ac eorum fines invadendi. Ipse post hæc ubi legatum propinquare audiuit; subi-

Ad Belisarium Cosrois legatio.

Dux solers sibi prouidet.

Silentiarij qui dicit.

*Belisarij
strategema.*

to tugurio ex crassis asseribus compacto, quòd pationem vocant, ibidem residebat, vt in oppido deserto, quasi nihil ad vsum habente, se esse indicaret. militésque hoc modo disposuit. In parte altera tugurij Thraces atque Illyrij fuere, Gotthi vero post illos, deinde his proximi Eruli, deinde Vandili ac Maurusij campos plurimum implebant. Non enim stantes in eodem continuo loco manebant, sed distantes inter se, ac ambulâtes, tum negligentes admodum ac remisso animo in legatum Cosrois respicientes, nec insuper vllus eorum chlamydem habebat, sed tunicas lineas more fœminarum induci ac succincti, in manu quisque equi flagellû: arma verò fuere aliis ensis, aliis securis, quibusdam nudus arcus, denique venatorum speciem præbentes, ad feras lacessendas cæteris neglectis properare videbantur. Banadares igitur legatus in conspectum veniens Belisarij, rem indignam dixit esse, quòd Cæsar (sic enim Persæ Romæum vocant Imperatorem) legatos ad eum de his, quæ circa pacem conuenerant, non misisset, qua de cau-
sa ipse sit coactus in Romæorum agrum armatus venire. Belisarius autem neque exorrens barbarorum tantorum vicina castra; neque vlla mentis aut sermonis perturbatione captus, ridere cepit, ac hilari vultu respondit; Non eadem, inquit, ratione, qua Cosroi geste sunt res, ab hominibus iudicantur. Nam alij si quid à proximis contendunt, legatos ad eos imprimis mittunt: ubi verò ad equum non veniunt, bellum eis postremo inferunt. Ipse autem iam cum armis in medijs existens Romæis, verba impudentissimè de pace facit. His dictis legatum ab se dimisit, qui ad Cosroem reuertens ei suadet, vt statim ab armis discedat: nam se in ducem incidisse dicit fortissimum ac omnium prudentissimum, & milites quales nunquam aliàs viderit, quorum ornatum

magnopere

*Quo modo
Persas Belisarius
terruerit.*

*Sapientis
ducis est nul-
la mentis aut
sermonis per-
turbatione
capit, sed hila-
ri vultu re-
spondere &
aduersarius
hoc pacto in-
cutere si-
morem.*

magnopere admiraretur: præterea non ex æquo periculo ipsi ac Belisario certamen, quòd tu fortasse victor Cæsaris seruum superabis, victus verò magnum tibi generique tuo dedecus paries: & Romæ quidem victi facile in locis munitis, ac ipsorum regione seruabuntur incolumes; si quid autem Persis acciderit, ne quidem nuncius calamitati supererit, qui hæc ad Persas referat. His Cosroes persuasus, reuerti quidem cupiebat: verum dubitatione multa anxius hærebat, sciens quòd fluminis transitus ab hoste custodiretur. Deinde eadem via hominibus ac rebus omnibus deserta reddere facile non erat, quòd ab omnibus ià quæ sunt vsui necessaria destituerentur, quæ prius in bellum exiens secum habebat. Denique multa cogitanti succurrit, regionem, quæ trans fluuium est, omnino periclitantem percurrere, ac ita copiam sibi rerum parare. Belisarius verò cum toto & ipse exercitu fluuium traiciens, ad Cosroem statim legatos misit, qui postquam ad eum venerunt, multis eius ad propria reditum collaudantes, legatos etiam dixerunt se imperatoris ad eum expectare, qui eam quæ de pace conuenerunt, sedulo confirmant: rogaerunt insuper, vt tanquam amicus per Romæorum agrum iter faceret. Ille verò se facturum recepit, siquidem obsidem de seruandis inter eos pactis derint. Legati ad Belisarium reuertentes, Cosrois verba retulerunt. Is verò Edeffam veniens, Ioannem Basilij filium genere ac diuitiis omnium Edeffensorum clarissimum obsidis loco alioquin inuitum misit. Romæ autem Belisarium magnopere laudantes, longe magis probare sunt visi, quam quum Gelimerem aut Vittigem captos Byzantium duxit, & vt verum fateamur, sic erat. Formidantibus enim Romæis, in arcibus constitutis, latentibus, Cosroe verò in medijs eorum terris cum

*Imprudens
legatus Do-
minum suum
trepidare
cogit.*

*Duci exer-
citus est mul-
ta cogitare,
ne fractus
dicat, non
putauerã.*

*Provincia
lium conser-
uationem
paruo redi-
mit Belisa-
rius, dux sa-
piensissimus.*

maximo exercitu existente, virū ducem cum paucis quibusdam veloci cursu ē Byzantiō inter hæc venientem, contra Persarum regem castra metari, ac eum ex improviso ipsius viri seu fortunam seu virtutem meruentem, vel etiam quibusdam deceptum sophismatis ac stratagematis non vterius tendere sed se tantum fugere, verbo autem pacem postulare: hæc quidem considerantibus res eum magnas gessisse facile apparebit. Inter hæc Cosroes iusturandum ac pacta irrita faciens, Callicinum civitatem nullo penitus defendente cepit. Huius mœnium Romæ vt consumptorum & debilium partem iam ædificio reconcinnauerant, tunc reliquam deiectam partem nondum absoluerant. Ditiore verò ciues, postquam hostes propinquare viderunt, preciosiora secum exportantes, in alia munita loca migraverunt: reliqui autem sine militibus ibidem remanserunt, tum agriculturalum magnus hic numerus convenit, quos omnes Cosroes captivos ducens, vrbem solo æquavit, pauloque post obsidē Ioannem recipiens, domum reuertit. Armenij autem qui ei adhæserat, sub fide cum Bassace Byzantium venerunt. Et hæc quidem in tertia Cosrois irruptione fieri contigerunt.

Morbi extraordinaria quadam ratione a Deo immisisti, divina etiam quam quapiam & peculiari beneficentia mitigantur atque curantur.

12. At Belisarius rursus ab imperatore adersit Byzantium, vt in Italiam iterum mitteretur, rebus iam ibi imperij collabentibus. Fuit insuper hisdem temporibus ingens pestilentia, cui remedium nullum inuentum, præter quàm ex deo, vnde venit: quanquam multi ad rogantes physiologiæ causas commentari contendant, vanas quidem omnes & inuestigabiles, tantumque sermone decipientes. hic enim morbus nulli neque ataci, neque sexui, neque loco parcebat. Vnde verò initium habuerit, aut quomodo perimebat, referam. Cœpit enim ab Ægyptiis, qui apud Pelusium sunt. Hinc vniuersam

vniuersam terram comprehendit, itinere semper pro-
 cedens, nullas reliquit locorum latebras, nec his
 eadem corpora reperebat. Incipiebat autem hoc
 modo. Phantasmata dæmonum multis humana
 specie visa sunt: quot enim in ipsa inciderent, per-
 curi se ab aliquo viro putabant, morbúque subito
 irruerat: nonnulli ab initio verbis sanctis ac aliis, vt
 poterant, supplicationibus eum auertere frustra
 quærebant, ac tanquam lymphati seu spiritu mali-
 gno agitati, amicos vocantes minimè audiebant, in
 locis quoque angustiis coërcebantur, nonnullis ve-
 rò in somnis hæc eadem accidebant. Corripiebantur
 enim statim febre, calore coloréque pariter cor-
 poris nusquam mutatis, neque vlla item inflamma-
 tio vti febricitantibus solet, sed tussis quædam ab
 initio, vsque ad vesperam febris erat, adeo vt nullo
 adhibito medico, nullius opinionem periculi præ-
 berent. Eodem verò die, nonnullis sequenti, aliis
 non multo post tæber succrescebat, aliis alibi: præ-
 terea quibusdam somnus inerat profundus; non-
 nullis acuta quædam stulticia, & primum quidem
 omnium oblitum rerum, etiam cibum negligentes
 moriebantur. In stulticia verò corripit sibi visi aut
 inuadi clamitabant, auerentesque fugiebant, quo-
 rum curatores & ministri dira atque intoleranda
 patiebantur. Adeo vt non minus ipsi quam ægroti
 misericordia digni fuerint, non quod morbo & ipsi
 adficerentur, (non enim is contagione nocebat)
 sed quod furentes aut electo se præcipitare, aut ad
 flumina ob sitim properare volentes vix retinebāt.
 Peribant aliqui eodem die, nonnulli multis post
 diebus. Tribus igitur mensibus huiuscemodi lues
 Constantinopoli præualuit, & ab initio quidē pau-
 ci, deinde in singulos dies quinque, sæpius etiam
 decem milia efferebantur, adeo vt plures etiam di-
 uites ministris iam omnibus extinctis, curatorum

*Mira pesti-
 lentia lues,
 & dira fa-
 cies plaga-
 rum Dei, in
 cuius ma-
 nus ultrices
 incidere hor-
 rendum est.*

*Curatores
 atque mini-
 stri egrotan-
 tium intole-
 randa pati-
 untur.*

*Luis dura-
 tio, morbi
 grauitatem
 adauget.*

penuria magis, quàm morbo perirent, simulque insepulti manerent. Quamobrem piissimi principis Iustiniani prouidentia, Theodorus huic curæ delegatur. Is enim responsionibus imperatoris præerat, continuo eidem supplicantium preces nunciatis: Referendum Latini hoc munus appellat. Hic itaque destitutis ope, ac miseræ turbe pecunia auxilium publice præbuit. Iamque in adflucta ciuitate artes officinæque nullæ videbantur, pluresque ob metum dimissa pristina uiuendi formula nouos mores induerant, religionique se ac deo dicabant: multi etiam è periculo elapsi, ad pristinam redibant vitam, dei contemptores. Nunc ad institutum prius sermonem reuertar, Cosroes in Assyriis in oppidum Ardagaram versus Boream ibat. Hinc Romæorum agrum per Perfarmentos inuadere cõstituit. Hic magnum Pyreum est, quod Persæ deorum maximè venerantur. vbi ignem perpetuum custodiunt Magi, ac alia diligenter sacrificantes, tam vaticinio in rebus maximis vtuntur. Hic est ignis, quem Vestam olim Romani vocabant. Hic missus quidam è Byzantio Cosroi nunciavit, Constantianum & Sergium legatos de concordia statim venturos. Erant enim hi ambo rhetores ac valdè prudentes, Constantianus quidem Illyrius, Sergius ex Edessa ciuitate Mesopotamiæ, quos Cosroes expectans in pace mansit. In itinere autem Constantianum contigit in valetudinem incidere. Tempore deinde post longo pestilentia in Persas demum irruit. Nabedes autem, qui tunc in Perfarmentis præfectus erat, Eudulium Christianorum præfulem iussu imperatoris ad Valerianum Armeniæ præfectum misit, accusatum legatorum tarditatem, ac Romæos omni studio ad pacem hortatum. Is cum fratre ad Armenios veniens Valerianum conuenit, ipsèque erga Romæos

Principi est salutem afflicti populi diligenter curare.

Dū Cosroes aduersariū inuertit molitur, in eū vindicta Dei tela cõtorquet, & eurrentem frangit.

Pestilentia enim in Persas tandem irruit.

Horum afflictio alii solatium parit.

Romæos tanquam Christianos dicitabat se erga eum egregia esse voluntate, ac Cosroi omni diligentia persuasurum, ut quando legati Romæorum in Persidem cum ipso congregiantur, nihil sit ipsius impedimento in pace, quomodo velint, disponenda. Præsul hæctenus.

13 PRAESVLIS verò frater clam Valeriano congregiendus, Cosroem in magnis esse malis dixit, filium enim tyrannidi adspirantem, ipsum verò cum toto exercitu pestilentia correptum, quapropter eum pacem expetere. Hæc ubi Valerianus accepit, episcopum statim remisit, legatos promittens breuiter ad Cosroem venturos. Ipse verò sermones, quos audiuerat, ad Iustinianum detulit: quibus imperator statim permotus, ipsi & exercitui in hostilem irrumperere mandauit. Non enim vidit, quod ipsis ullus hostium impedimento foret, iussitque cōgregatos in eodem omnes sic irruptionem in Persarmenios facere. Has literas postquam præfecti legerunt, omnes simul cum sequentibus in Armeniorum loca excurrunt. Iamque Cosroes pauloante Adarbiganos timore pestilentiae relinquens, in Assyriam cum toto exercitu discessit. Huc autem nondum is venerat morbus. Valerianus quidem apud Theodosiam castra habebat cum suis militibus, cui Narses sese iunxit, Armenios ac Erulos quosdā secū habēs. Martinus autem Orientis præfectus cum Ildigere & Theodistio in Citharizum arcem perueniens ibidem castra posuit, quod à Theodosia quatuor iter dierum distat, quò & Petrus non multo post cum Adolio & aliis quibusdam præfectis venit. Toto autem exercitui præfuit Isacius Narsis frater. Philomenes autem & Verus cum Erulis consequentibus ad Chorzianorum loca venerunt, non longe à Martini castris. Iustus autem Iustiniani fratris filius, & Peranius,

Iustinianus occasione arrepta, & Cosrois exercitu ob luam dissipato in Persarmenios irruptionem fieri iubet.

Duces exercitus Iustiniani.

Non conueniunt neque colloquuntur. sed incaute negligeret & imperit agunt.

ac Ioannes Niceri filius cum Dominentiolo & Ioanne Phaga apud arcē Phifon castrametati sunt, quæ iuxta fines Martyropolis est. Sic igitur Romæ præfecti omnes castra locauerunt, neque simul conuenientes, neque in colloquium inter se congregiendentes, sed tantum per nuncios inuicem de irruptione facienda statuerunt. Petrus igitur aliis inconsultis ex improviso in hostilem incurrit: quod ubi sequenti die Philomenes & Verus cognouerunt, qui Erulos ducebāt, statim sequuti sunt. Post eos Martinus & Valerianus cum suis. Nam omnes inter se parum distabant, præterquam Iustus cum suis, qui, uti supra narratur, longius habentes castra, postremo & ipsi excurrendo cæteros sequuti sunt, nec tamen coniunctim. Reliqui omnes simul rectā in Dubium proficiscuntur, nihil omnino prædantes, aut aliquid agentes maleficij. Est enim Dubium Persidis regio quum cæteris, tum cœli & aquarum salubritate præstans, a Theodosia octo inter dierum distans, ubi & campi equorum fertilissimi, & vici plurimi, frequentissimi, rebûsque referti bonis, officinæ præterea mercatorisque plures ex Indis & eis vicinis Iberis, Persarū, Romæ rûmque commearus ferentes. Hic Christianorum episcopus, quem lingua Græca Catholicum vocant, quod vnus omnibus præsit huius regionis accolis. Hinc igitur prope stadiis centum viginti eunti dextrorsus in regione Romæorum, Dubius est mons præruptus quidam, & inadcessus, & vicus quidam in loci angustia situs, nomine Anglon: ubi Nabedes postquam hostium irruptionem didicit, cum toto statim exercitū se recipiens, locique munimento confidens sese inclusit. Vicus autem ad montis radices situs, arcem eiusdem nominis habet in alto & præcipiti loco inexpugnabilem. Nabedes itaque lapidibus & curribus

Episcopus Catholicus in Perside.

Persarum exercitus prudenter se gerit.

ribus ingressus ad vicum obturans etiam magis inaccessum hunc reddidit: ante vero fossa valloque extracto, exercitum hic peditum in domunculis quibusdam veteribus in insidiis collocavit. Ad quatuor itaque millium omnes Persarum copiae conuenerunt. Et hæc quidem sic se habuere. Romæi verò venientes ad locum iter diei ab Anglone distantem, quendam ex hostibus exploratorem capiunt, quem ubi Nabedes esset, percunctantur. Is hominem ex Anglone cum toto exercitu domum reuertisse dixit: quod Narses audiens, ac graue putans, sociis præfectis moram increpauit. Idem & alij in alios obiurgantes fecerunt, pugnam tantum relicta prorsus præda spectantes. Mouentes igitur sine disciplina ac ordine, nulla præferentes signa, quæ in similibus certaminibus solent, anteibant; neque item distincti, militibus cum seruis supellectilem ferentibus, commixtis tanquam non ad bellum, sed prædam manifestam confusim ituri. Postquam verò prope Anglonem fuere, exploratores mittunt, qui reuersi renunciant hostes paratam habere aciem. Duces verò re improuisa perterriti, reuerti quidem cum tanto exercitu turpe ac effeminatum putauere: ex instanti itaque necessitate copias omnes in tres acies ordinauerunt, Petrus dextrum cornu habebat, Valerianus sinistrum, medium verò Martinus, Prope autem hostibus existentibus consistere, ordinem absque modo & ornatu seruantes. In causa erat loci iniquitas præcipitis, vnde dispositos in pugnam procedere oportebat. Hostes verò sese in breui cogentes, etiam quieti manebant, Romæorum perlustrantes exercitum, iussique à Nabede pugnam nullo modo incipere, ubi vero ab hoste incœpta esset, acriter se defendere. Primus itaque omnium Narses cum Erulis & Romæis procurrit,

Exploratoris fraude, & ducum nimia credulitate, Iustinianam exercitus sine ordine incedens, in periculum accedit.

Stulte crudelitate in tempestiua temeritas accedit.

Præceptum deinde & tumultuaria copiarum collocatio.

*Contra Per
se maturè
sibi consiliat
& ex tuis
insidijs in-
trepe ag-
grediuntur
Romæos, qui
gravi clade
accepta, te-
merientis
sue præmiū
revertant.*

*Virtutis e-
nsem & deco-
rus oblitū
turpi fuga
sibi consu-
lunt.*

*Fuga præci-
pitis & igno-
miniosissima
descriptio.*

ac viribus fretus, Persas contra se constitutos con-
uertit. Fugientes barbari in arcem cursu contem-
dunt. hic in loco angusto coactos suos Narses ad-
hortando pugnae instat. At barbari statim ex tugu-
riis, vbi vt supra dixi latebant, exeuntes improvi-
fos Erulos adoriuntur, ac ex eis multis interfectis,
Narses quoque iuxta tempora sauciatur, qui ex isto
sic hoste subtractus paulopost decessit, vir quidem
fortissimus, & huic bello longe utilis. Hinc turba-
tione inter Romæos maxima, vt par est subsequen-
ta, Nabedes omneis copias in hostem simul edu-
xit, qui in locis iniquis quum multos, tum Erulos
potissimè occidebant, quòd hi primum quidem
procurrissent, ac inermes pugnarent. Neque enim
cassidem, neque thoracem, aut aliquid prorsus mi-
nimum habebant, præterquam scutum ac tritam
vilè que vestem, qua succincti in certamen ruunt.
Sed ne scuris quidem eorum serui in pugna vtun-
tur, nisi postquam viri in bello fortes fuere. Et hæc
quidem de Erulis. Romæi autem hostes minime
sustinentes certatim omnes fugiunt, neque virtu-
tis memores, neque decoris. Perse autem tam im-
pudentem animaduertentes fugam, insidias poti-
us putauere. Quamobrem per angustias tantum
locorum eos persequuti domum reuerterunt, non
ausi in aperta planicie pauci contra multos pugna-
re. At Romæi, præsertim quòd duces hostes con-
tinuo retro consequentes esse opinabantur, magis
etiam fugiebant, ac nullum remittentes tempus,
citatis insuper & flagello & clamore equis curre-
bant, thoracibus reliquaque armatura ab se pro-
iecta, quòd non amplius his opus habere, aut cum
inimicis congregari putarent: sed tantū in equorum
pedibus salutem collocantes erant, & vt breuiter
dicam, talis extitit fuga, vt nullus fere ex illis equis
superuixerit, sed vbi à cursu desistebat, subito exa-
nimes

nimes concidebant, nec vnquam similis clades in ea parte Romæis exitit. nam qui uigæ defuerunt, partim cæsi, partim capti. Præda quoque tanta fuit armorum, iumentorum, reliquarum rerum, ut Persas diuitiis maximè cumulauerit. Adulius autem, qui in hac reductione apud arcem in Periameniis existens se cõtinebat, lapide a colonis caput appetitus ibidem periit. Iustus cum suis Taraborû oppida pauca excurrendo deprædans, domum & ipse statim reuertit.

*Persarum
eximia uis
gloria.*

14 ANNO insequente Cosroes in Romæorum agrum rursus incurrit, in Mesopotamiã exercitum ducens, quæ quidè irruptio nõ aduersus Iustinianũ Imperatorẽ, aut aliũ quenquã mortalium facta, sed in ipsum deum, quẽ Christiani colunt: quoniam in prima expeditione, quũ Edessam frustra tentasset, domum ilico se recepit, quo tempore magnopere vnã cum Magis turbatus ad suos conuersus ait, Edessenos se omnino sub iugũ missurũ, ac ciuitatem eam ouibus pascendam redditurum. Nunc uero prope ad eam cum exercitu accedens, quosdam ex Hũnis eum sequentibus ad moenia ciuitatis misit, quæ sub Hippodromum sunt, nihil aliud maleficij perpetrãtes. Oues huc pastores reduxere loci munitioni confidentes, quod is maximè ad cliuis esset, neque hosti facile ad eundus speraretur. Barbaris igitur eas rapere conantibus, acriter pastores resistebant. At Persæ simul & Hunni uolentiũ instantes, cum Romæis simul & oppidanis exeũribus ad manus uenerunt. Oues interim raptæ sponte ad pastores rursus reuerterũt. Quidam autẽ ex Hunnis ante alios pugnans maxime omnium Romæos affligebat, à quodam uerò agricola genu dextrum funda percussus cernuus ilico ex equo cecidit. Pugna uerò mane incoëpta ad meridiem desuit, in qua utrique satis habere putantes, dissiũcti sunt, Romæi

*Ex prospero
successu sa-
perbus prin-
ceps ansam
impietariũ
profiende
erripit. At
Christus op-
pugnatur
quidem, non
expugna-
tur.*

*Truculentis
hostibus im-
belles pasto-
res ouium
Christus op-
ponit.*

*Audacissi-
mũque ad-
uersarium
manu ignoti
agricola (ut
olim Golia-
thum Dani-
du funda)
profermit.*

quidem intra mœnia se receperunt, Barbari procul a ciuitate stadiis septem palantes omnes in castra se receperunt. Tunc Cosroes siue in somniis admonitus, siue ex cogitatione quadam quòd his têtando nequisset Edeffam capere, vnde plurimum ei dedecoris eueniret, multa pecunia ab Edeffenis accepta, ab eorum obsidione discedere decreuit. Itaque sequenti die Paulus interpres ad mœnia iussu regis veniens dixit, Romæos aliquot viros graues ad se mitti Cosroem expetere. Hi verò celeriter quatuor delectos claros homines miserunt, quibus in castra Persarum venientibus Zabarganes mandato regis occurrens minanti similis eos percunctatur, quæ nam sint eis potiora, an quæ ad pacem, vel bellum faciunt: respondentibus illis, se pacem potius electuros: ergo Zabarganes ait, emere hæc vobis multa est opus pecunia. Illi verò se totidem dicunt daturus, quot dederunt, quando Antiocheam capiens ad eos primo venit. Zabarganes autem eos cum risu remisit, vt diligētius super eorum salute deliberantes sic deinde reuertātur. Hos Cosroes paulo pòst iterum vocans repetiit, quot, aut quomodo prius Romæorū oppida cepit, minatur deinde Edeffenis grauißima a Persis euentura, nisi pecuniam tribuant, quantam intra mœnia possederint. Sic denique inde exercitum se deducturum recepit. Hæc Legati audientes, professi sunt se pacem quidem a Cosroeo libenter accepturos, modo quæ liceant eis imperet. *Belli enim finem nulli omnino ante certamen satis exploratum esse, nec pugnae periculum in conditionem venire.* Tunc verò iratus Cosroes, iussit confestim legatos discedere. Die autem obsidionis octaua tumulum arte excitare ante urbem constituens, iā excisa in locis propinquis materia ante mœnia quadrata specie composuit, quòd missilia ex vrbe peruenire non poterant. terram quo-

Crudelis hostes pacem vendere nõ gratis conce dere cogitat.

Sapiens obfessorum responsum. Quæ licita imperantur, facienda.

Placido responso ira crudelis æquanditur.

quoque multā qualemcunque arboribus ingerens magnam vim lapidum superiecit, qui non quidē alias ædificio apti, sed ad id tantum officium excisi atque elaborati erant: vt autem affatim in altitudinem cresceret, ligna longa in medio terræ & lapidum continuo iniiciens, vinculum quodammodo huic operi adhibebat, vt præ altitudine minimē debilitaretur. Petrus autem dux Romæorū hic cum Martino erat, vt hostes operi intentos prohiberet, Hūnos quos secum habebat his obiecit, qui plures interfecerunt, ac omnium maximē Arges nomine, solus septem & viginti occidit. Ex hostium verō custodibus nullis adhuc exire audētibus, donec opus succreuisset, tunc constantissimē oppugnantes Romæi ex mœnibus fundis ac arcubus reiciebāt. quapropter barbari testudines operimentāque ex hircorum pilis, quæ vocant Cilicia, crassitudine atque longitudine quantum satis habentia, suspendebant ex lignis lōgis: quod opus ab igne arcu excusso minimē aut vllis missilibus lædi poterat, sed à testitudine cuncta repulsa prohibebantur: quod Romæi conspicientes in metum versi, legatos ad Cosroem mittunt, inter quos Stephanus erat medicorum sui temporis princeps, & qui Cabadē Perozæ filium quandoque ægrotantem curans, multas ex eo retulit opes. Quūque in Cosrois conspectum vnā cum aliis venisset, hæc ait; Regis profectō boni officium, mansuetum esse omnes adfirmant: Nam cædes ac bella facere, ciuitates diripere, agros depopulari, alijs fortē nominibus conuenit, bono autem nequaquam: quanquam Edessenorum ciuitatem ex te malum aliquod pati minimē omnium oportebat. Inde ego prody, qui nihil futurorum præuidens, te nutritui, ac tuo patri auctor extiti, vt te regni successorem constitueret: tibi ego Persarum imperij causa fui, patriæ verō presentium malorum. Homines namque multa sibi-

*Iusta causa
obsessis vi-
res nouas &
insuperabi-
les suppedi-
tat.*

*Oppugnatio
nis varia
rationes,
quæ obsessis
metum in-
cutiunt, &
de placando
hoste consi-
lium inire
cogunt.*

*Stephani
medici, &
Edessenorū
legati ad
Cosroem ora-
tio.*

ipsis incommoda ob futurorum ignorationem inferunt. Verùm si qua te huiusmodi beneficij memoria subit, nihil quæso mali nobis ulterius irrogato, hanc mihi ad extremũ tribuendo mercedem, ex qua tibi maxime rex hoc boni adcedet, ut crudelissimus non videaris. Stephanus hætenus.

*Arrogans
postulatam
Cofrois.
Superbus ho-
stis eis sero-
citer insul-
tat quos ir-
retitos esse
imagina-
tur.*

15 COSROES autem non se professus est prius inde discedere, quàm Petrus & Peranius ei tradantur, quòd paterni serui existentes ausi sint contra ipsum arma capere. Quòd si hoc facere Romæis nõ placet, alterũ e duobus est eligere necesse, vel aureorum quinquaginta millia dare, vel quosdã in ciuitatem recipere, qui pecuniam vestigantes omne aurum quoque & argentum ad eum referant, reliquorum verò dominos esse permittant. Hæc Cosroes magna est loquutus adrogancia, vt qui paruo labore Edessam se capere speraret. Legiti quod ab eo imperata nullo modo se facere posse viderent, anxij perturbatque in ciuitatem reuerterũr. Postquam verò intra mœnia constituti regis mandata retulere, tumultu ac luctu plena ciuitas fuit. Turrem attamen in magnam erectam celsitudinem multoque studio procedentem animaduertentes, cæteris priuati remedijs rursus legatos mittunt: qui postquam in castra fuere, eadem atque prius oratum venire se dixerunt: sed ne verbo quidem à rege dignati, quin multa contumelia inde abeuntes in ciuitatem redierunt. Igitur Romæi quibus possent viribus sese tueri decreuerunt, ac ante omnia muri partem qui tumulo opponebatur alio ad augere contendunt ædificio, vt Persarum operi superemineat. Iamque ad finem ventum erat, quum Martinum rursus hortantur, vt de pace, quo modo ei videatur, transigat. Is propè ad hostium castra accedens cum quibusdam Persarum præfectis in colloquium venit. Hi verò Martinum pluri-
bus

*Nota lega-
tio repulsa
Et sane im-
prudenter se-
gere videtur
qui principem
inexorabilem
& nimiam pro-
speritate e-
latum sub-
missis ver-
bis se scite-
re posse cogi-
tant.*

bus diebus sermonibus diftraxere, pacem velle simulantes, donec opus in castris absoluerent. Dixerunt enim, se quidem ad concordiam paratos, attamen Imperatorem nullo modo eam velle se existimare. Nam & Belisarius, qui Martinum & potentia & dignitate præcedit, quum Cosroem ex agro Romano exercitū deducere persuasit, spe legatorum venientium huius rei gratia, nihil tamen eorum quæ promiserat præstitit, falsus se Iustini-
 ni voluntatem extorquere non posse. Interea Romæ fecerunt fossam in ciuitate, quæ aditu subterraneo vsque ad tumuli ab hostibus extracti fundamentum medium penetraret, vbi igne succenso ædificiū eruerent, itaque strepitū fodientiū hostes sentientes, & ipsi superius incipientes, ex vtraque parte medij fodiebant, vt Romanos in opere deprehenderent. Quod illi cognoscentes abstinuerunt, terram in locū vacuū ingerētes: e summo autē tumulo inferius quod prope murū erat, ligna & lapides ac terram infercientes habitationis specie extruebant, arborum quoque facile combustarū siccos truncos huc aggerando, oleo insuper cedrino, infarto & sulphure & bitumine multo: nam hæc in munitione habebant. Persarum verò præfecti interea Martino qualia mihi supra paulo narrantur dixere, vt sermonem de pace specie monstrarent. Postquam verò collis ab eis iam absolutus est, ac mœnibus ciuitatis propinquans in sublime erectus apparuit; Martinum remisertunt, manifesto cōcordiam negantes. At Romæ statim arborum illarum truncos incendunt, quos ad hoc præparauerant. Igne autem partem tumuli quandam conburente, nec per totum diffundi valente, quum ligna priora consumerentur, alia deinceps in fossam iniiciebant, nullum intermittentes tempus. Iamque ignis tumulum omnem absumentis, fumus quidam no-

Obfessi aduersus oppugnansium fraudulensas moras prudenter sese tuetur.

Edessenorū stratagemata. Cadunt crudeles in foveam quam alijs fodierunt.

Et supra tumulum passim apparebat. Romæi autem nondum volentes a Persis rem sentiri hæc cõmenti sunt. Parua vasa, igne carbonibûsque implentes, hæc & ignifera missilia aggeris per totum tumulum frequentia miscuerunt, quæ Persæ, qui custodiæ hic præerant, cum omni studio circum-euntes extinguebant, & ex ipso procedi fumum existi-mabant. Malo verò gliscente barbari clamaue-re: Romæi verò eos ex incenibus ferientes multos

*Sentit Dei
manum su-
perbus, nec
sapit.*

interfecerunt. Huc & Cosroes circa Solis exortum venit, magna exercitus parte consequente, atque in aggerem ascendens primus hic malum deprehendit. subtus enim fumi causam esse monstrauit, non ex his, quæ ab hoste iaculabantur, cõtinuòque omnem exercitum clamare iussit. Tunc Romæi confidentes, verbis eos contumeliosis incessabant: barbarorum verò hi quidem terram, alij aquam quæ maximè ignis apparebat iniicientes, malum

*Art deludi-
tur arte, &
ignis vali-
dior ereptio
ambelles co-
natus Per-
sarum supe-
rat.*

vincere sperabant: verum nihil agebant. qua enim in parte terra iniecta erat, fumus quidem (vt patet) est) reprimebatur; ex altera verò parte paulo post multo magis ex igne alibi fortius erumpente exi-
bat. Aqua item in qua parte proiiciebatur, maio-rem sulphuri ac bitumini vim addebat. Ex quo ignis vterius procedendi causa erant, nec intus a-
quæ tantum, quantum ignis præualebat, effunde-
re poterant. Fumus itaque circa diei serum tantus est factus, vt & Carenis & aliis ibidem accolis ma-

*Parvè victi
Persæ.
Vnius iusti-
ci clamore
uultus Deus
excitat mul-
tos repellit.
Ita videt ho-
minum au-
daciã.*

nifestus esset. Persis itaque ac Romæis pluribus supra tumulum ascendentibus, pugna hæc orta, vicerunt Romæi, & flamma in tumulo clare omni-
bus apparuit. Persæ autem hoc opere dimisso, sexta post hæc die satis ante lucem partem muro-
rum clam inuadunt. Romæis alto somno dormiē-
tibus, scalis clam appositis ascendunt. Quidam au-
tem rusticus solus expergefactus, tumulu clamo-
reque

réque multo Romæos excitat : hinc orta pugna, Persæ victi statim se in castra receperunt, scalis ibidem relictis, quas Romæi intus traxere. Cosroes autem circa mediam noctem, bonâ exercitus partem portam Magnam vocatam expugnatam misit, quibus Romæi occurrentes, nō milites solūm, sed & rustici, & ex populo quidam, pugna superiores barbaros in fugam verterunt.

16 ADHVC Persis fugiētibus, Paulus interpres à Cosroee veniēs in medios Romæos nūciauit, Re- cimerius de pace legatū ē Byzantio iamā venire. Sic vtriq; dissoluti. Iamque quibusdā antea diebus Recimerius in castra barbarorum venit, sed hoc Romæis minimē retulerunt Persæ, expectātes videlicet in mœnibus insidias, vt si quidem voti com- pores essent, minimē in scœdera venirent : victi au- tem, sicuti contigit, ad ea prouocantibus Romanis facile accederent. Postquā verò Recimerius prope ad portas fuit, Persæ ad Cosroem statim mitti perierunt aliquos, quibus cum de pace transigaret. Romæi verò tribus post diebus se missuros legatos dixerunt, quòd Martinus eorum dux male circa valetudinem haberet. Cosroes autem non sanum esse responsum suspicans, ad prælium se adcinxit, magnāque laterū vim supra tumulum iniici ius- sit. Duobus verò post diebus cū toto exercitu mœ- nia expugnaturus accessit, in qualibet porta par- tem exercitus cum præfectis collocans, cunctaque hoc modo mœnia circundans, scalas & machinas eis adhibuit, retro verò Saracenos cunctos cum Persis quibusdam locauit, non vt in muros in- currerent, sed vt capta ciuitate fugientes cape- rent. Tali quidem ordine Cosroes exercitū dispo- suit. Pugna autem manē incipiente, ab initio qui- dem Persarum res superior fuit, vt qui multi ad- uersus paucos pugnarent, quoniā plures Romæorū

*Legationis
prætextu sē
roces hostes
aliquid au-
dent, vt cru-
delibus vo-
tis tandem
satisfacere
possint.*

*At malum
consilium sit
ipsis cōsul-
toribus pessi-
mum.*

*Necessitate
urgente, præ-
sertim si Dei
oculus præ-
luceat, mu-
lieres par-
uuli, senes,
rustici, im-
billes turba
stroniam o-
peram na-
uant.*

*Superbia
merces ex-
hilatio.*

*Peranius
fortis et bo-
nus præse-
ns.*

*Obsessorum
vigilantia.*

impræmeditati nihil adhuc senserant: procedente autem prælio, turbatione ac tumultu plena ciuitas fuit, & iam omnes cum ipsis coniugibus & paruis filiis in mœnia conscenderunt: qui autem in ætate finire, hostibus acriter resistebant. Sed & rustici multi aduersus barbaros facinora multa præclara ostenderunt. Filij autem & fœminæ cum senibus lapides pugnantibus suggerebant, aliæque ministrabant: quidam verò & lebetas oleo calefacto ple- nos in hostes de mœnibus iaciebant. Iamque Per- sæ pugnam detrectantes arma abiciebant, regi- que in conspectu venientes non oppugnatione ulterius tendere posse dicebant. Ex quo in i- ram Cosroes conuersus, minitandò intèrandò- que omneis in hostes iterum reduxit, qui clamore multo turres scalasque & alias machinas mœnibus adhibuerunt, vt ciuitatem euestigio euerterent. Romæis verò cõsertim ac viribus totis defenden- tibus, barbari in fugam vertuntur, discedentemque Cosroem Romæ exhibilauere, ad mœnia oppu- gnanda prouocantes. Solus autem Azarethes cir- ca portas Soënas vocatas cum sequentibus pugna- uit: vbi Tripugiam vocant locum, vnde Romæorù fortissimi milites ad certamen extra discesserant. Itaque partem pro mœnibus, quam Protichisina vocant, Persæ omni conatu aggredientes fortissi- me defendentibus instabant, donec ipsis Peranius cum multis militibus & Edessenis quibusdam in pugna victor adequirauit, & manè murum oppu- gnare incipiens, in seram noctem desuit. Vtrique igitur eam noctem inquirere manserunt, Persæ qui- dem circa vallum sibi ipsis timentes, Romæi verò lapides in turribus collocâtes, & alia in munitione præparâtes, præparabantur; die postera pugnaturi cum hostibus, ad mœnia irrupentibus. Sequen- ti igitur die nullus barbarorum ad mœnia venit.

Per-

Perendie verò pars exercitus Cosroe adhortante portas Barlai vocatas inuaserunt, occurrentibus verò Romæis victi sunt in prælio, breuiterque in castra reuerterunt. Tunc verò Paulus Persarum interpres ad mœnia accedens, Martinum vocabat, vt ad concordiam ineundam veniret, quod & ille fecit, ac quinquaginta milia ab Edeffenis Cosroes recipiens fœdera conscripsit, seque deinceps Romæos non amplius violaturum promisit, ad extremum vallo munitiõibusque incensis cum toto exercitu domum reuertit. Sub idem tempus Romæorum duò duces periere, Iustus Iustiniani Imperatoris fratris filius, & Peranius Iberus: alter morbo, Peranius verò ex equo in venatione collapsus: quorum loco imperator ipse totidem surrogauit, Marcellum fratris filium puberem, & Constantianum, qui paulo post vnà cum Sergio legatus ad Cosroem de concordia missus est. Hi apud Assyrios eum conuenerunt, vbi ciuitates duæ maximæ sunt Seleucia & Ctesiphon Macedonum ædificia, qui post Alexandrum Philippi Persis & his vicinis gentibus imperauerunt: quas Tigris fluuius determinat, nulla alia in medio existente regione. Hic regem offendentes rogauere, vt oppida quæ in Lazis sunt, Romanis redderentur; ac pacis fœdera confirmaret. Cosroes autem non facilem dicebat inter se fore concordiam, nisi aliquod prius induciarum tempus statuissent, per quas vtro citròque colloquentes ac conuersantes securius de pace perpetua staturerent. Ad has igitur obtinendas inducias pecuniam Romæos tribuere oportere, præterea quædam mittere nomine Tribunum, cum quo certo tempore rem transigat. Erat enim hic medicus, qui eum à morbo graui liberauerat, ex quo amicus ei atque gratissimus erat. Hæc vbi Iustinianus audiuit, & Tribunum & pecuniam statim misit vsque

*Edeffeni ob-
sitione libe-
ratur.
Pios & stre-
nuos Deus
adiuuat.*

*Legati prin-
cipis ad Per-
sas.*

*Inducias sta-
tuit petiit Cos-
roes.*

*Tribunus
medicus.*

*Aretæ ac
Alamandarum
bellum.*

Causa belli.

*Cosroes Da-
ram fraude
capere nititur.
Irræ
questi ani-
mi effigies.*

*Momento
humana cõ-
silia euer-
suntur.*

*Corsum hiis
eladitur.*

*Legatio
Persica.*

ad milia viginti: sic inter eos indutię in annos quin-
que constitutę, Iustiniani Imperij anno XIX. Paulo
post Aretas & Alamandarus Saracenorum duces
bellum inter se tantum decernunt, sine Perfarum
aut Romæorum auxilium. Alamandarus quidem
vnum Aretæ filium equos pascentem excursionem
captiens Veneri statim consecrauit, & ex eo cogni-
tum Persis res Romæorum Aretam vëdidiisse. Post
hęc cū toto exercitu ambo ad pugnam venerunt, in
qua superior Aretas hostes conuertit, multosque
occidit, pauloque post idem duos Alamandari fi-
lios persecutus capere non potuit. Et res quidem
Saracenorum sic se habuere. Cosroes deinde con-
stituens Isdigunnam legatum Byzantium ad Im-
peratorem mittere, Persas quingentos electos vi-
ros cum eo ire iussit, quibus mandauit, apud Da-
ram urbem adesse, ac in domib. diuertere multis,
noctęque sopitis omnibus portas aperiant, ac reli-
quum admittant exercitum. Nisibis quoque præse-
cto mandauerat, vt copias clam præsto paratas ha-
beret. Sic Cosroes paruo labore Romæos omnes
interficere, ac urbem eam capere sperabat. Sed vir
quidam Romæus, qui paulo ante ad Persas trans-
fugit, facinus animaduertens, Georgio rem aperuit,
huius tunc vrbis præfecto, cuius supra memini, ve-
luti Persis suadentis in arce Sifauranorum obsessis
se se Romæis dedere. Georgius huic legato in Ro-
mæorum atque Perfarum finibus obtuiam procedens,
ait cum non more legati venire, nec tot numero
Persas in ciuitate Romæorum recipi fas esse. Isdi-
gunnas indignanti similis fremebat, veluti legatus
ad Romæos, probro super his ab eo laceffitus:
Georgius autem eius iram minimè curans, serua-
re ciuitatem maluit. quapropter eum cum viginti
tantum in urbem recipit. Hac igitur spe legationis
barbarus excidens Byzantium venit, vxoremq; ac
filios

filios duos secum ducens, honestandę magis legationis gratia. Vbi autem in Iustiniani conspectum venit, dona ei regia cum litteris tantum tradidit, per quas ille certior & solum fieri petebat, an valeret Imperator. eum tanto excepit honore, quanto nullius vnquam alterius meminimus, vt quando secum epularetur, Bradunam interpretem, qui eum sequebatur etiam mensę adhiberet, quod nunquam prius consuetum. Non enim interpretem, quam nullo magistratu inferiorem, simul cum Imperatore epulari fas esse omnes norunt. Sed & ornatiorem longe muneribus legatum, quamuis nulla de causa venerit, remisit; lęge vberioribus quam ipse acceperit, aut quam sumptus itineris fuerit. Hunc igitur finem Cosrois apud Daras insidię habuerunt.

17 IN Lazorum autem regionem materię multum excisę nauium fabricationem misit, nulli communicans, cur eas factiraret, sed verbo quidem se machinas in Petrę mœnium defensionem parare monstrando. Deinde Persarum fortissimos trecentos eligens simul cum Phabrizo duce, cuius nuper memini, in Lazicem misit. materia interim forte quadam fulmine iccta omnis in cinerem conuersa est. Phabrizus eod cum his veniens, fecit vt ea, quę a Cosroie mandata Gubazi fuere, perficeretur. Erat enim Colchis vir nobilis Pharsafes Persis fidissimus visus, quem Gubazes priuata inimicitia maximę infectabatur: quapropter vt minimę confidens, in regis conspectum venire verebatur. Quod vbi Phabrizus nouit Pharsafem adcersiuit, ac ei omne consilium comunicans, hominem percunctatur, vnde primũ res aggredienda esset. Visum igitur eis de consilij sententia deliberantibus Phabrizum quidę apud Petram ciuitatem esse, atque huc Gubazem vocare, vt nunciet, quę

*Iustiniani
munificen-
tia.*

*Interpres
adhibitus
Imperat.
mensa.*

*Molitiones
in regione
Lazorum.*

*Superbia
Cosrois ful-
mine per-
cussa.*

*Inter aul-
icos simulta-
tes & alia
mala artes
vigens.*

*Gubazes ab
insidia cla-
psus insidia-
tori facessit
negotium.*

*Romeos in
Lazorum
regione at-
trahit.*

*Auxilium
à Cosroe mis-
sum delere
studet.*

*Execuendi
huius consi-
lij ratio-
nem.*

*Topogra-
phia histo-
ria pars.*

regi circa ea, quæ ad Lazos faciunt, videantur. Ve-
rùm Pharfases clam Gubazæ rem gestam significa-
uit. quapropter Gubazes ad Phabrizum nequa-
quam venit, ex quo palam ad defectionem specta-
bat. Phabrizus autem aliis Persis apud Petram
cum toto exercitu esse mandauit, & quæ facerent
ad expugnationem, diligentissimè præpararent.
Ipse vero cum eisdem trecentis sine effectu do-
mum reuertit. Gubazes autem ad Iustinianum
rem omnem deferens, ante omnia petiit, vt Lazis
præteritorum veniam daret, deinde spõte se à Per-
sorum seruitute eximere volentes, quando non so-
li possent, exercitu suo iuuaret. Hæc postquam
Imperator audiuit, animo lætatus viros septin-
gentos cum Dasisthæo duce, ac Zanos mille auxilio
Lazis misit, qui in Colchidem peruenientes, simul
Lazis & Gubazi militantes ad obsidionem Petræ
constiterunt. Persis autem fortissimè ex mœni-
bus resistentibus, obsidionis tempus diu proroga-
tum, quòd cibariorum satis in munitionibus in-
tus haberent. Cosroes his turbatus, exercitum
quam magnum equicum ac pedirum subsidio mi-
sit cū duce Marmeroe, quod Gubazes vbi didicit,
cum Dasisthæo de communi sententia hæc consti-
tuit. Boas fluius extra Zanorum fines exit in
Armenis, qui circa Pharangium habitant, ac pri-
mum dextrorsus vt plurimum fuit, breuis quoque
vadis, nullòque labore omnibus permeabilis exi-
stit, vsque ad locum, vbi dextrorsus quidem Ibe-
rorum sunt fines, contra verò desinit mons Cau-
casus. Hic gentes quum aliæ multæ, tum Alani ac
Abasgi habitant, Christiani quidem, & iam dudum
Romæorum amici. Insuper Zechi, & post eos Hun-
ni, qui & Saberi nominantur. Deinde fluius hic
vsque ad Caucasii & Iberiæ fines peruenit. Hinc
verò superuenientibus aliorum fluminum aquis maior

ior longè apparet, mutatóque nomine Phasis incipit appellari, qui nauium capax factus vsque in Euxinum deducitur, vbi eius ostia sunt: atque ibidem vtrinque Lazorum conspicitur terra, sed à fluuij sinistra diei tantum vnus iter expedito fines habet, regio sanè hominib. deserta. prope hanc habitant Romæi Pontici vocati. In hac igitur Lazicæ parte inhabitata Iustinianus meo tempore Petram ciuitatem ædificauit, vbi Ioannes Zibus monopolium constituens, vti mihi supra narratur, causa fuit Lazorum defectionis. E Petra igitur eunti recta ad austrum Romæorum montes conspiciuntur, oppidâque hominibus frequentata, Rhizeum vocatum, & Athenæ, & alia nonnulla, vsque ad Trapezuntios. Iraque Lazice quum esset incustodita, facile ad Persas vnâ cum Petra peruenit. Nunc autem Gubazes sciens Persarum aduentum, Dasisthæo mandauit, mitti aliquos, qui fauces extra Phasim existentes custodirent, nec interim obsidionem relinquere, donec deuictis Persis urbem capiat. Ipse vero cum toto exercitu Colchorum ad extrema Lazicæ venit, vt hic fauces præsidio teneret, ac paulo ante Alanos ac Saberos in societatem adsciuerat, ac xxx. milia se daturum Imperatoris nomine promiserat, vt Lazorum regionem custodirent, simulque Iberiam ita vacuam redderent hominibus, vt aditus inde Persis in futurum non esset. Gubazes itaque his conditionib. Imperatori relatis eum orauit, vt Lazis hæc pecunia mitteretur, vt miseride vita laborantes seruarentur. Insuper & sibimet stipendium decem annorum deberi dicebat, postquam in Silentiariorum numero in palatio cooptatus nihil inde tulit. Iustinianus verò eius postulatis facile annuit, superueniente tamen negotio quodam, insequente tempore pecuniam non misit. Gubazes itaque hæc egit. Dasisthæus autem, vt iuue-

Petra opidum, Iustinianus opus.

Fauces custodia belli euentum facilem & felicem reddunt.

Gubaz i postulatu annuit sapiens princeps.

nis admodum, minimeq; huic bello Persico aptus, studio ac diligentia in rebus nequaquam fretus ceterum ad fauces misit, quibus ipse adesse in tanto periculo neglexit, sed ad Petraræ obsidionem remanens nihil egit, quanquam paucis existentibus inimicis: ab initio enim non plusquam mille & quingenti erant à Romæis & Lazis per longum tempus apud mœnia oppugnati, vulnerati autem & virtute maxima, quam vnquam viderimus, durantes plurimi periere, ad paucosque demum redacti sunt. Perse igitur in desperationem atque anxietatem venientes quieuerunt. Romæi autem circa muros fossam in breui loco fecerunt, vt murus hic rueret: verum adeò propinquæ huic domus erant, vt pro mœnibus hosti essent: quod Romæos nihil commouit, magnoperè sperantes, quòd si alibi foderet, facile se potituros. Quamobrem Dastitheus de his omnib. Imperatorem certiore fecit, ac interim præmia victoriæ militibus proposuit, planè significans, quæ per ipsum munera Imperator fortibus daturus esset. Persæ igitur Romæis & Zanis acriter oppugnantib. præter opinionem acriter resistebant, quanquam pauci admodum relictî. Postquam autem Romæi nihil agebant, rursus ad fodiendum conuersi, adeoque opere subitus processere, vt murorum fundamenta præterierint. Quod si Dastithæus statim ipsis fundamentis ignem subicere voluisset, existimo profecto facile ciuitatem cepisset: nunc verò ab Imperatore responsum expectans, morando tempusque terendo superfedit. Et hæc quidem in Romæorum exercitu sic se habuerunt. Mermeroes autem cum toto Persarum exercitu in Iberia fines processit, Phasim fluum dextrorsus habens, per loca Lazicæ ire nullatenus volebat, ne quid ex ea parte esset impedimento. Erant enim in ciuitate viri quinquaginta voluntarij, atque ele-

cti, Im-

*Moræo
nens & ni
mum cum
tando, sibi
tadom suis
que creat
damnum &
opprobrium.*

*Mermerois
Persa pro
uidencia tu-
ta.*

Et, Imperatorem Iustinianum Callinicum clamantes, quibus præerat Ioannes Thomæ filius, vir Armenius, cognomento Guzes. Hic enim Thomas multas arces apud Lazos iussu Imperatoris ædificauit, exercitumque illic rexit. Ioannes igitur ad manus cum Persis veniens, vulneratusque statim cum sequentibus in castra reuertit, postquam nullus ex Romanorum exercitu alter alteri auxilio venit.

18 VIR autem Persa Miranes nomine, qui Peraræ præsidio præerat, ciuitati timens, Persis omnibus mandauit diligentissime custodiã habere. Ipse autè ad Dasithæum palpatorios ac deceptorios habuit sermones, nulla tamen ratione in concordiam veniens. * Persarum plusquam mille ceciderunt, Romæ iam turba irruente reiecti, in montium illorum cacumina cursu se recipiendo seruati sunt. Hoc Dasithæus discens, statim obsidionem soluit, nihilque exercitui dicens, Phasim fluiuium primus traiecit, reliqui confertim Romæi subsecuti sua omnes apud castra relinquendo. Persæ autem hæc animaduertentes & portas aperuerunt, & exeutes ad hostium tabernacula castra euertebant. Zani verò minime Dasithæum secuti, hic clamore sublato, se cursu in hostes conuertentes, paruo labore multos interfecerunt: Persæ intra mœnia rursus fugerunt. At Zani, ubi castra Romanorum spoliauerunt, rectã Rhizæum, deinde Athenas venientes, per Trapezuntios postremò domum reuerterunt. Mermæros autem, ac Persarum exercitus huc die nona post Dasithæi discessum venerunt, ubi & Persarum præsidio relictos faucios quidem cœcl. integros ac incolumes cl. inuenerunt, reliqui omnes interiere: quorum corpora extra mœnia nullatenus eiecerunt, sed tetro intus lacessiti odore præter opinionem tolerauerunt, ut nullã hostibus obsidendi

*Dasithæus
ab hoste de-
ceptoris turpi
fuga officium
deserit.*

* Hic verba nonnulla in Græco exemplari deficere videtur.

Castris spoliatur.

Obsessi autem subleuantur.

Eorundem fortitudo, & fratergenia.

promptitudinem factore auerfis præberent. Quod Mermeroes animaduertens, simulque increpans, ac lachrymans, dignam Romæorum repub. dicebat esse, qui ad hoc debilitatis venerint, vt centum & viginti Persas sine mœnibus, nulla arte aut vi capere potuissent, protinusque murorum partē, quæ corruit, exædificari magna diligentia iussit. Vbi verò neque calcem in promptu, neque aliquid aliud ædificio aptum paratum habebant, hæc commententi sunt. Culleos lineos, in quibus Persæ necessaria in Colchidem ferunt, arena repletos in lapidū loco posuere, quæ hic simul congesta pro muro fuerunt: deinde e fortissimis tria milia ibidem præsidio dimisit, quibus non multo temporis cibaria reliquit, simul & curā ædificandi mandauit, ipse cum reliquo exercitu retrò adequitauit. Gubases inter hæc discens, quæ Romæis & apud Petram, & apud fauces contigerunt, alteras ipse apud Phasidem fauces minimè propterea reliquit, vbi totius spei summa erat, pro comperto habens, quod quamquam Persæ Romæos extra fluuium violent, nullo modo Lazorum regiam, neque Petræ ciuitati, nisi flumen transissent, nocituri erāt, nec eos vllum transeundi modum deficientibus etiā nauibus habere. Nam fluuius is si vsquā alter maximè profundus, laritudine magna, impetu quoque tanto, vt in mare prorumpens longe distinctus feratur, nusquam cæteris maris aquis commixtus, vt ex ea pura bibendi nautis in medio pelago sit facultas. Intra fluuium vbique præsidium habent Lazi, ne nauibus hostilibus locum traiciendi ac in terram applicandi tribuant. Imperator autē Iustinianus Saboritū genti pecuniā ex fœdere pactam misit paulo ante alium quoque exercitum magnum in Lazos misit, qui nondum huc venerunt, cui præfuit Rhecitanus, homo Thrax genere, prudentiâque & rei militaris

*Romæorum
ignauia tur-
piss.*

*Aliud ob-
fessorum fra-
tegema.*

*Gubasis in
proposito cō-
stantia.*

*Fluuiorum
situ, res ma-
ximi in bel-
lis momēti.*

*Prudentia
principis ad
omnia inten-
tio.*

militaris disciplina magis
habere. Mermeroes uero
digerat, ut nihil supra uer-
tente ad vicium necessarium
non satis habere cibaria
milia relicta erant summa
perant, vis ad longum
non minus quam ad
eum nihil quod referret
continebat. Porro magis
peritas magnam & Colch-
policenem, qui com-
lum qua oportuna for-
Quoniam lozæ &
decesserunt nullis de-
derant capere, quod
siliam interuim Per-
legatum dicere pro-
plonibus. Monentes
habent eos protecti fa-
interfendat nocte
pau. Perge regere, qui
quod magis, ut mere hab-
quum, simulque fluuium
et inuicem, alio sum-
tant. Lazi ante locum
perit dormientes, par-
tibus offendentes, qui
re adesse congre. Sed
stili long. partem compo-
situs, pauci almodum
limes conferre. Romæ
terit insidentes, multa
tem. & uenerit, quod
ran vique peruenit
sophiam interfecto

militaris disciplina insignis. Et hæc quidem sic se habuere. Mermeroes interea in montibus, quò confugerat, vti mihi supra narratur, existens; Petram inde ad victum necessariis munire studebat, quum non satis habere cibariorum custodes, qui ad tria millia relictis erant, animaduerneret: sed quæ in pròptu erant, vix ad sumptum exercitui suo satis erant non minus quam xxx. millium existenti, & ex eo nihil quod referret Petram mittere posse existimabat. Putauit itaque eis potius fore, partem exercitus magnam è Colchide discedere, paucòsque hìc remanere, qui commodius ad Petram præsidium quæ opportuna forent importare valerent. Quamobrem Romæi & Lazi hostes mille inuadentes, quorum nullus diffugere valuit, partim cecidunt, partim capiunt, quique circa Gubazen & Dasisthæum, & numerum Persarum exercitus, & viæ longitudinem discere potuere, & in quo loco res ipsorum essent. Mouentes igitur cum toto exercitu, aduersus eos profecti sunt numero xiiij. millia, vt in recensendis nocte militibus in stationibus apparuit. Persæ igitur, quum nihil obuium in toto, quàm longum, itinere habuissent, nihil hostile cogitantes, simulque fluuium minimè permeabilem esse putantes, alto somno dormiuerunt. Romæi autem & Lazi ante lucem ex improviso irruentes, partim dormientes, partim semisomnes in lectis iacentes offenderunt: quapropter ipsorum nulli vires adesse contigit, sed plurimi deprehenfi ac intercepti sunt, partim capti, inter quos vnus fuit præfectus, pauci admodum in tenebris sequentes incolumes euasere. Romæi itaque & Lazi hostium castra inuadentes, multas inde opes adsecuti, & arma, & iumenta, eòsque longe infectando ad Iberiam vsque peruenere, hìc & aliis occurrentes Persis plurimos interfecere. Sic è Lazice Persæ omnium.

K. j.

*Mermerois
strenui ducis
vigilantia.*

*Persarum
clades Stul-
tissimum est
in bello ni-
hil hostile
aliquoties
cogitare &
dum hostis
imminet so-
mno indul-
gere.*

*Clade affe-
cti Persæ so-
cios obsis-
sio
maximo
damno affi-
ciunt.*

no disceserunt. Romæi autem itémque Lazi quid alia vsui opportuna, tum farina plurimum hic inuenientes omnia cremauerunt quæ ex Iberia barbari importauere, vt Petram inferrent, ac Lazorum plures in faucibus reliquerunt, vt non amplius huc vsui necessaria Persæ importare valeant, cumque præda omni ac captiuis reuenter anno quarto expeditionis in Persas, Iustiniiani verò imperij tertio & vicefimo. Ioannes autem Cappadox anno superiore ab imperatore reuocatus est, quo tempore finis item vitæ Theodoræ Augustæ aduenit: qui Ioannes ob suspicionem magistratu deiectus, sacerdotium sumere compulsus est, quanquam in eo statu in phrenesim quandoque atque opinione non consequendi imperij venit. *Querit enim dæmon ambitioni homines deditos summorum honorum spe deludere, qui præsertim constanti natura seu proposito non sunt: quod Ioanni accidit, cui mira ac vana soliti prædicere homines, quum alia, tum futurum, vt is quandoque Augusti habitum indueret, quod fortasse fatum in hoc verum apparuit, quod quidam sacerdos nomine Augustus Byzantij The-sauri Sophiæ templi custos prope aderat, quando Ioannes sacerdotis habitum induit, fortèque suum cæteris tunc deficientibus commodauidit.*

Ioannis Cappadoci ambitio.

Ambitiosum magistrum.

PROCO.

PROCO
BELLOY
CO

1811

1. Antiquus
V. milibus
guelicæ
dam de
pauli
magistrum
ceteris
fuit.

2. Quæ
impetrat
dum
magistrum
fuit.

3. Vultu
et
propter
te
cum
fuit
fuit.